

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK EBEVEYNLERİN SURİYELİ ÖĞRENCİLERE BAKIŞ AÇISI

Muhammed Hakkı Aydoğan

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Abdulhakim BEKİ

İSTANBUL-2020

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK EBEVEYNLERİN SURİYELİ ÖĞRENCİLERE BAKIŞ AÇISI

Muhammed Hakkı Aydoğan

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Abdulhakim BEKİ

İSTANBUL-2020

ÖZET

TÜRK EBEVEYNLERİN SURIYELİ ÖĞRENCİLERE BAKIŞ AÇISI

Bu çalışmada iç savaş nedeniyle ülkemize göç etmiş olan Suriyeli öğrencilerin eğitimdeki genel durumunun, uyum sorunlarının özellikle de Türk ebeveynlerin Suriyeli sığınmacı öğrencilere bakış açısının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında Sultangazi ilçesinde bulunan 517 adettane ve babaya anket uygulaması yapılmıştır. Bu amaçla “Demografik Bilgiler Anketi” ve “Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketi” kullanılmıştır. Kullanılmış olan ankette elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile analiz edilerek sonuç ve öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmada; sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesi, sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesi, sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olması, sığınmacı çocuklarla sınıftaki eğitime karşı olma ve Suriyeli çocuklar ile karma eğitime karşı olmama şeklinde, beş ana faktör belirlenmiştir. Bu faktörler cinsiyet, medeni durum, yaş, aylık gelir, eğitim durumu ve çocuk sayısı gibi değişkenlerin dağılımları, betimleyici özellik taşıyan analizler ile incelenmiştir. Bu incelemeye göre; çocuk sayısı fazla olan ailelerde ve gelir düzeyi yüksek ailelerde sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesinin azaldığı ortaya çıkmıştır. Yine çocuk sayısının artması ile sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesi arasında ters orantı bulunmuştur. Aynı şekilde ebeveynlerin yaş ortalamasının artması ile sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesi arasında da ters orantı mevcuttur. Sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olması faktörü incelendiğinde ise yaşları büyük olan ebeveynler ile daha fazla çocuğa sahip olan ebeveynlerin sağlıkla ilgili düşüncelerinin yeterli olduğu yönünde artışını gözlemlemekteyiz. Ebeveynlerin yaşları, gelir düzeyleri, sahip oldukları çocuk sayıları faktörler üzerinde çeşitli etkilere sahipken, cinsiyet ve medeni durumlarının bu faktörleri etkilemediğini de görmekteyiz. Ayrıca aylık gelir düzeyi ile sığınmacı çocuklarla ilgili düşünceler arasındaki ilişkinin analizi sonucuna; ortalama değerler incelendiğinde aylık geliri 2000-2999 TL arasında olan katılımcıların sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesini 3000-3999 TL aylık geliri olan katılımcılara göre daha fazla desteklediği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Mülteci, Suriyeli Sığınmacı, Ebeveyn.

ABSTRACT

TURKISH PARENTS' PERSPECTIVE TO SYRIAN STUDENTS

With this study, it is aimed to reveal the general situation of Syrian students who migrated to our country due to the civil war in education, adaptation problems, and especially the perspective of Turkish parents towards Syrian refugee students.

Within the scope of the study, a questionnaire was applied to 517 parents in Sultangazi district. For this purpose, "Demographic Information Questionnaire" and "Syrian Students Perspective Scale" were used. The data obtained from the questionnaires and scales used were analyzed with the SPSS statistical program and results and suggestions were developed.

In the research; Five main factors have been identified as the opinion that refugee children have a negative impact on the society, the idea that refugee children should be helped, the health controls of refugee children are inadequate, opposition to education in the classroom with refugee children and not against coeducation with Syrian children. These factors were analyzed with descriptive analyzes, and distributions of variables such as gender, marital status, age, monthly income, educational status and number of children. According to this review; In families with a high number of children and families with high income, it has been found that the opinion that refugee children have a negative effect on the society has decreased. Again, the inverse proportion between the increase in the number of children and the idea that refugee children should be helped Likewise, there is an inverse proportion between the increase in the average age of parents and the idea that refugee children should be helped. When the factor of the inadequacy of health conventions of refugee children is examined, we observe that parents who are older and parents who have more children have an increase in their health-related opinions. We also see that it does not affect factors. In addition, it was concluded that the relationship between monthly income level and thoughts about refugee children was analyzed; When the average values are examined, it is observed that the participants with a monthly income between 2000-2999 TL support the idea that refugee children create a negative effect on the society more than the participants with a monthly income of 3000-3999 TL.

Keywords:Immigration, Immigrant, Refugee, Syrian Refugee, Parent.

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimimi tamamlamam konusunda katkılarından dolayı Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde ders aldığım hocalarıma; tezimin tamamlanabilmesi için deneyimlerini, desteklerini ve katkılarını esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Abdulhakim BEKİ hocama şükranlarımı sunuyorum.

BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, tarafımdan üretildiğini ve Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna göre yazıldığını beyan ederim

Tarih:

Muhammed Hakkı Aydoğan

İmza:

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
BEYAN	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
SİMGELER ve KISALTMALARDİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Sosyal Dışlanma	6
2.1.1. Eğitimde sosyal dışlanma	7
2.2. Eğitim Hakkı ve Eğitimde Fırsat Eşitliği	8
2.2.1. Eğitim hakkı	8
2.2.2. Eğitimde fırsat eşitliği	9
2.3. Mülteci ve Göçmen Kavramları	11
2.3.1. Mülteci kavramı	11
2.3.2. Göçmen kavramı	12
2.4. Sosyal Hizmet Açısından Sığınmacıların Temel Hakları	13
2.4.1. Sığınmacıların eğitim hakkı	13
2.4.2. Suriyeli sığınmacıların eğitimi	14
2.4.3. Suriyeli sığınmacıların sosyal güvenlik hakkı	14
2.5. Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	15
2.5.1. Dil sorunu	15
2.5.2. Eğitime erişim sorunu	16
2.5.3. Sığınmacı çocukların okul kayıtları	17
2.5.4. Tanıtım belgesi sorunu	17
2.5.5. Koordinasyon sorunu	18
2.5.6. Çocuk işçiliği ve erken evlilik sorunu	18
2.5.7. Eğitim-öğretime devam sorunu	19
2.5.8. Sığınmacı ergenlerde ruh sağlığı sorunları	20
2.5.9. Öğrenciler arasında dezavantajlı olma durumu	21
2.5.10. Sığınmacı öğrencilerin psikososyal uyum sorunları	21

2.6. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Durumu ve Türk Ebeveynlerin Suriyeli Sığınmacılara Bakış Açısı	23
2.6.1. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların genel durumu	23
2.6.2. Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları kentlerdeki sorunlar	25
2.6.3. Ekonomik zorluklar	25
2.6.4. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların eğitim durumu	26
2.6.5. Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin devam ettiği eğitim kurumları	26
2.6.6. Devlet okulları eğitiminde dil sorunları	27
2.6.7. Resmi kaydı olmayan Suriyeli öğrencilerin eğitimi ve geçici eğitim merkezleri	27
2.6.8. Suriyeli kişilerin açtıkları özel okullar	28
2.7. Türk Ebeveynlerin Suriyeli sığınmacılara bakış açısı	28
2.7.1. Türk ebeveynlerde akran kültürü	28
2.7.2. Suriyeli sığınmacıların kültürel farklılıkları	30
2.7.3. Suriyeli sığınmacıların psikolojik kültürleşme süreci	30
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Tipi	32
3.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri	32
3.3. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	32
3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	32
3.5. Veri Toplama Araçları	34
3.6. Verilerin Analizi	35
4. BULGULAR.....	36
4.1. Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketi için Güvenilirlik ve Faktör Analizi	36
4.2. Demografik analizler	41
4.3. Araştırma boyutları ve demografik değişkenler için t-testi, One Way Anova analizi ve Post-Hoc karşılaştırma testleri	42
4.3.1. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin yaşa göre değişimi	43
4.3.2. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin çocuk sayısına göre değişimi	44
4.3.3. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin aylık gelire göre değişimi	46
4.3.4. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin eğitim durumuna göre değişimi	47
4.3.5. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin cinsiyete göre değişimi	48
4.3.6. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin medeni duruma göre değişimi	49
5. TARTIŞMA.....	50
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	53
7. KAYNAKLAR.....	59
EKLER.....	64

ANKET	64
ÖZGEÇMİŞ	Error! Bookmark not defined.

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Türkiye’deki Suriyeli Sayısı Ağustos 2020	24
Tablo 2: Ana kütle büyüklüklerine ve güvenilirlik düzeylerine göre örneklem miktarları..	33
Tablo 3: Suriyeli öğrencilere bakış açısı anketi için faktör analizi tablosu	37
Tablo 4: Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketinin tahmin değerleri	39
Tablo 5: Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketi için faktör adlandırması.....	41
Tablo 6: Demografik değişkenlerin frekans tablosu	41
Tablo 7:Yaş ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu	43
Tablo 8: Çocuk sayısı ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu	44
Tablo 9: Aylık gelir ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu	46
Tablo 10: Sığınmacı çocuklar ve eğitim durumu ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu	47
Tablo 11: Cinsiyet ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu	48
Tablo 12: Medeni Durum ile Sığınmacı Çocuklar ile İlgili Düşünceler Arasındaki İlişki İçin F-Testi Tablosu	49

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Suriyeli ve Türk çocukların akran kültürünü oluşturan unsurlar	29
---	----

SİMGELER ve KISALTMALARDİZİNİ

A.G.E	:	Adı Geçen Eser
AB	:	Avrupa Birliği
AFAD	:	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BMKP	:	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
GEM	:	Geçici Eğitim Merkezleri
ICMPD	:	Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi
İ.H.İ.K.	:	İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
İHL	:	İmam Hatip Lisesi
KMO	:	Kaiser Mayer Olkin
MDD	:	Mültecilerle Dayanışma Derneği
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
MÜLTECİ-DER	:	Mültecilerle Dayanışma Derneği
ORSAM	:	Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
PİKTES	:	SSuriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi
SETA	:	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
SHÇEK	:	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SOBAA	:	Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketi
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşu
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TES	:	Türkiye Eğitim Sistemi
TL	:	Türk Lirası
UNESCO	:	Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
UNHCR	:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği-United Nations High Commissioner for Refugees
UNİCEF	:	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
vb.	:	Ve Benzeri
vd.	:	Ve diğerleri
vs.	:	Vesaire
YUKK	:	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

İnsanlar; savaşlar, açlık, doğal afetler gibi çeşitli nedenlerden dolayı tarih boyunca ülkelerinden göç etmişlerdir. Göçlerin artması neticesinde de sığınmacı, göçmen ve mülteci kavramları ortaya çıkmıştır. Göç olgusu, etkileri ve nedenleriyle çok yönlü ve çok karmaşık bir kavramdır. Topluluklar ve insanlar tarafından kendi istekleri doğrultusunda gerçekleşen seçimler ya da kendi istekleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle zorlama bir süreç de olabilmektedir.

Yerel entegrasyon, mültecilerin, sığındıkları ülkeye kalıcı olarak yerleştikleri süreci kapsamakta ve sığındıkları ülkede, karşılıklı uyumun, iyi yaşam standartlarının sağlanması şeklinde tanımlanmaktadır. Entegrasyon sürecinin amacı, kültürel farklılıkların korunarak, sığınmacı ailelerin iş bulma olanaklarını ve okul çağındaki çocukların daha iyi eğitim almalarını sağlayacak insani yaşam koşullarının iyileştirilmesidir(Jacobsen, 2001: 22).

Türkiye'nin, Suriyeli sığınmacıları başlarda kalıcı olarak görmemesi ve durumun istemeden kalıcı bir hal alması, bunun için yeterli alt yapıyı hazırlamayan Türkiye için oldukça zor bir süreç olmuştur. Bu nedenle son yıllarda, sığınmacı kamplarının ve GEM (Geçici Eğitim Merkezleri)'nin kapatılması, sığınmacılara vatandaşlık hakkının tanınması ve çalışma izni verilen kişilerin artması ile birlikte, yerel entegrasyon yolunda adım atıldığı ifade edilmektedir(Erdoğan, 2018: 30).

Suriyeli sığınmacıların entegrasyonu ile ilgili Türkiye'de daha kapsamlı politikaların geliştirilememesinin en önemli nedenlerinden birinin, sığınmacıların yerel toplumda kabul edilmemesi olarak ifade edilmektedir. Bu soruna çözüm üretilememesi ise, yerli toplumdaki rahatsızlık oranlarının artmasına, ayrımcılığa ve iki toplum arasında yaşanan gerginliklerin artmasına yol açmaktadır (Karataş ve Baloğlu, 2018: 971).

Kültürleşme, farklı kültürel özellikleri bulanan kişiler arasındaki etkileşimlere bağlı olarak meydana gelen, psikolojik ve sosyal dönüşüm süreçleri olarak tanımlanmaktadır. Süreç, göç eden bireylerin yaşamış oldukları, sosyo-kültürel ve psikolojik uyuma bağlı sorunların, kültürleşme stresine neden olduğunu vurgulamaktadır. Kültürleşme stresini yaşayan ve stresle başa çıkabilme becerileri yeterli olmayan bireylerin, sosyolojik ve psikolojik boyutlarda birçok farklı problemle daha karşılaştıkları gözlemlenmektedir. Bu nedenlerle, kültürleşme sürecinin daha sağlıklı olması ve toplumsal bütünleşmenin

sağlanabilmesi için, çeşitli stratejilerin geliştirilerek, kültürleşme süreci etkilerinin azaltılması gerekmektedir(Karataş ve Baloğlu, 2018: 973).

Suriyeli öğrencilerin, Türkiye'ye zorunlu göç etmelerine neden olan koşulları, göç öncesinde ve göç sürecinde yaşadıkları, sonrasında ise, yeni kültürel çevreye uyum sağlama sürecinde karşılaştıkları zorlu deneyimler, kültürleşme stresinin artmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, eğitim sürecinde bulunan tüm paydaşların, sığınmacı çocukların kültürleşme sürecine destek sağlaması ve olumsuz etkilerinin azaltılabilmesi adına çaba göstermesi gerekmektedir(Erol vd., 2016: 17).

İnsanlar; yaşamış oldukları sorunlar nedeniyle ülkelerinden ayrılarak farklı ülkelere sığınmak zorunda kalmışlardır. Suriye'den göç eden insanlar, Türkiye'yi farklı açılardan etkilemiştir. Türkiye'nin en çok etkilenmiş olduğu alanlardan biri de ekonomidir. Ekonomi üzerinde sığınmacıların olumlu ya da olumsuz etkileri dikkate alındığında olumsuz etkileri yoğunluktadır. Vasıfsız işlerde ve kayıt dışı sektörlerde Suriyeli sığınmacıların çalıştırılması bunun en iyi örneklerinden biridir. Suriyeli öğrencilerin de bulundukları yerlere uyum sağlamaları uzun zaman almaktadır. Bu nedenle Suriyeli sığınmacı öğrenciler için hazırlanacak eğitim programları ile ülke düzeni sağlanabilir.

*Araştırmanın amacı;*bu çalışma iç savaş nedeniyle ülkemize göç etmiş olan Suriyeli öğrencilerin eğitimdeki genel durumunu, uyum sorunlarını özellikle de Türk ebeveynlerin Suriyeli sığınmacı öğrencilere bakış açısını ortaya koymaya çalışmaktadır. Zorunlu göçler çerçevesinde değerlendirilmekte olan sığınmacılar ve mülteci hareketleri hususunda dünyada bulunan ülkelerin kendi sınırlarının tekrar çizilmiş olduğu II. Dünya Savaşı'ndan sonra bu durum büyük bir sorun haline gelerek, uluslararası alanda düzenlemeler yapılmasını gerektirmiştir. Türkiye'ye sığınmacı olarak gelen Suriyeli vatandaşların içinde bulunmuş oldukları durumun ve Türk anne-babaların, çocuklarının sığınmacı çocuklarla aynı ortamlarda bulunmalarına yönelik endişelerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Suriyeli sığınmacı öğrenciler ve aileleriyle iletişimin artırılması, bu çocukların uyum sorunlarının giderilmesinde yardımcı olabilecektir ve yapılacak akademik çalışmalar için yararlı fikirler verebilir.

Araştırmanın Önemi; Suriyelisığınmacılarla ilgili pek çok çalışma yapılmış olmasına karşın sığınmacı çocukların eğitimde uyum sorunları ve nedenleri hakkında yeterince çalışma yapılmamıştır. Bu araştırma sığınmacı çocukların uyum sorunlarını gidermek adına Türk ebeveynlerin Suriyeli sığınmacı öğrencilere bakış açısını geliştirmek açısından önemlidir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye uyum sağlama süreçlerinde sığınmacı çocuklara karşı Türk vatandaşlarının bakış açılarının incelenmesini amaçlayan bu çalışma, sığınmacıların yaşam şartlarının da ortaya konulabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Sığınmacı çocukların okullarına ve oldukları ortamlara uyu sağlama süreçlerinde karşılaşmış oldukları sorunların belirlenerek, Türkiye'nin bütünleşmeye yönelik politikalarının belirlenmesi sürecinde önemli bir kaynak olabilmesi açısından önemli bir çalışmadır.

Suriyeli sığınmacı çocuklar, yakınlarında yer alan okullara yerleştirilirken gereken planlamalar yapılmadığından dolayı pek çok zorlukla karşılaşmaktadır. Yapılan bu çalışma kapsamında en büyük sorunlardan birinin dil farklılığı ve kültür farklılığı olduğu ortaya çıkmıştır. Suriyeli sığınmacı çocuklar, öğretmenleri ve akranları ile iletişim kuramamakta ve kendilerini rahat bir şekilde ifade edememektedirler. Suriyeli sığınmacı çocukların aşmaları gereken en büyük sorunlardan biri de Türk ebeveynlerinin ve çocukların kendilerine yönelik olan tutumları olmaktadır. Suriyeli sığınmacı çocukların içinde yaşadıkları koşullar nedeni ile temizlik vb. gibi pek çok temel bakım becerilerini karşılayamamaları, Türk aileler üzerinde de olumsuz görüşlerin oluşmasına neden olmaktadır.

Araştırmanın Varsayımları:

1. Ankete katılan ebeveynler objektif ve gerçek cevaplar vermişlerdir.
2. Örneklem, evreni yansıtacak büyüklüktedir.
3. Bu araştırma, nicel teknikler kullanılarak yapılan bir araştırma olmakla birlikte örneklemin de evreni temsil edeceği varsayılmıştır.
4. Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler üzerinde doyuma ulaşılmış olduğu tespit edildikten sonra yapılan araştırmanın yeterli olacağı varsayılmıştır.
5. Araştırma kapsamında oluşturulmuş anket formunun, verilerin toplanmasında ve derinlemesine analizlerin yapılmasında uygun olacağı varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları (Kapsamı):

1. Suriyeli sığınmacı bireyler ve çocuklar, ülkelerinde yaşamış oldukları iç savaş nedeni ile ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Türkiye'ye gelen sığınmacılar, ülkenin pek çok yerine dağılmışlardır. Dolayısıyla araştırma, 2020 yılı İstanbul ili Sultangazi ilçesindeki ebeveynlerle yapılan çalışmayla sınırlıdır.

2. Araştırma anket ile toplanan verilerle sınırlıdır.

3. Konu olarak ele alınmış olan Türk toplumunda bulunan ebeveynlerin Suriyeli sığınmacı çocuklara bakış açılarıdır.

Bu çalışma kapsamında benzer çalışmalar incelendiğinde, “Türk Ebeveynlerin Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı” konusunda çok fazla çalışma olmadığı görülmüştür. Benzer çalışmalar tarandığında da Kuzucanlı'nın (2019: 110) çalışmasında sığınmacıların demografik özellikleri cinsiyet, eğitim-iş, dil yeterlilikleri, yaş, din ile Türkiye'de yaşama sürelerini incelediği tespit edilmiştir.

Zorunlu göç nedeniyle ülkemize gelen Suriyeli sığınmacıların büyük bir bölümünü çocuklar oluşturmaktadır. Özellikle çocukların topluma uyum sağlayabilmeleri için eğitimlerinin devam ettirilmesi gerekmektedir. Bu noktada okul kültürüne uyum ve akran arkadaşlığı büyük önem taşımaktadır. Okullarda arkadaşları tarafından kabul gören çocuklar, akademik olarak daha başarılı olabilmektedir. Bu bağlamda ailelere de büyük görevler düşmektedir. Çocuklar, ebeveynlerinin çevrelerine olan tutum ve davranışlarını taklit etmektedir. Ebeveynlerin, Suriyeli sığınmacı ailelere hoşgörü, yardımseverlik gibi olumlu davranışlar sergilemeleri çocuklarının da Suriyeli öğrencilerle daha rahat arkadaşlık etmelerine olumlu katkı sağlayacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti'nde bulunan mültecilere yönelik mevzuatlarda, sığınmacı çocuklara özel haklar tanıyan düzenlemeler bulunmamaktadır. Ancak, Türk hukuku çerçevesinde kanun özelliği taşımakta olan Çocuk Hakları Sözleşmesi, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu gibi bazı temel kanunlar ve bu kanunlara yönelik yönetmelikler, uluslararası yükümlülükler ve genelgeler, sığınmacı çocuklara yönelik haklarla ilgili temel yasal çerçeveyi meydana getirmektedir (MÜLTECİ-DER, 2010: 10).

Türkiye Cumhuriyeti, göç ve sığınma konusunda yeni bazı yapılanmalara gitmiştir. Bu alanda yapılacak olan yeni pek çok yasal düzenlemelerin de sığınmacı bireylere yönelik olan sosyal hizmetler açısından da dayanak oluşturacağı ve gelecek dönemlerde yapılabilecek olan uygulamalara da zemin hazırlayabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, Türk anne ve babaların çocuklarını Suriyeli sığınmacı çocuklarla aynı ortamlarda kalmaları konusundaki tereddütlerini ortaya koymaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Sosyal Dışlanma

Sosyal dışlanma, insanların toplumdan uzaklaşacak kadar maddi ve manevi olarak yoksunluk içinde olmalarını, hayatlarını koruyacak kurum/kuruluşlardan ve sosyal destekten mahrum olmalarını ifade eder (Çakır, 2002: 83). Kavram olarak sosyal dışlanma ilk olarak Fransa'da 1970'li yıllarda içirme, dayanışma, bütünleşme gibi ekonomi siyasi tartışmalardan ortaya çıkmıştır. Renê Lenoir tarafından 1974 yılında toplumsal yaşamdan dışlanmış grupları belirtmek için kullanılmıştır. Bu kavramı 1980'li ve 1990'lı yıllarda Avrupalı siyasetçiler daha yaygın kullanmışlardır (Gordon, 2007: 193).

Sosyal dışlanmaya sebep olan unsurlar karşılıklı etkileşim içinde birbirine bağlı olan olgulardır. Sosyal dışlanmayı ortaya çıkaran faktörler, sosyal ilişkilerden dışlanma, ekonomik dışlanma, sosyal destek yoksunluğu, eğitim hayatında dışlanma olarak ele alınabilmektedir (Çakır, 2002: 83). Sosyal dışlanma kavramsal olarak durağan bir ifadeden çok gelişen, dönüşen bir süreç olarak açıklanmaktadır. İnsan, gereksinimlerinin yeterince karşılanmasının sonucu olarak toplumsal yaşama katılır ve onun bir ferdi olarak yaşamına devam eder. İnsan gereksinimleri bir bütün olarak birbirini tamamlayan, birbirinden ayrılmayan parçalar bütünüdür. İnsanın ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim, sağlık vb. gibi ihtiyaçların karşılanmaması, topluma katılmayı çoğu zaman engellemektedir. Bu alanlardan tümünden veya birinden yoksun kalmak beraberinde sosyal dışlanma sürecini getirmektedir (Çakır, 2002: 84).

Sosyal dışlanmaya maruz kalmış aileler ve bireylerin yaşayacakları sorunların başında ruh sağlığı gelmektedir. Yetişkinler ve çocuklarda kaygı ve stresi artıran faktörler olarak sosyal iletişimden ve sosyal faaliyetlerden uzak kalma gösterilebilir (Çakır, 2002: 87). Ortak bir paydada birleşmek ve beraber yaşamak için toplumlar ve toplumdaki alt kültürler çabalarlar. Gelişmiş ülkeler farklı kültürleri içerisinde bulunduran ve kültürleri hem değerlerini hem de ihtiyaçlarını önemseyen ülkelerdir. Ortak bir paydayı meydana getiren, dil, din, ekonomi, kültür gibi faktörlere ihtiyaç duyulmaktadır. Ortak yaşam için toplumların kültürel bütünleşmesi önemli rol oynamaktadır (Genç vd., 2015: 80).

Sosyal dışlanma; gelir yetersizliği, işsizlik, mal varlığı vb. ekonomik nedenler; cinsiyet, yaş, eğitimsizlik vb. bireysel nedenler; sosyal güvencenin olmaması, toplum

desteğinin yetersizliği vb. toplumsal nedenler, siyasal hakları kullanamamak, siyasal karar organlarına katılamamak gibi politik nedenler çerçevesinde meydana gelmektedir. (Şahin, 2009: 13). Bahsi geçen nedenlerin bütünü sığınmacılar açısından, kişilerin tamamıyla sosyal yaşama uyum sağlayamamasına, sosyal ve psikolojik olumsuz sonuçlara sebebiyet vermektedir. Zorunlu göç, bireyin benliğinde uzun süreli ve ciddi etkileri olan kompleks yapıda bir psikososyal evredir (Akhtar 2018: 3). Sosyal dışlanma ve göç arasında yakından bir ilişki söz konusudur, göç ve sosyal dışlanma olguları birbirini tamamlar. Göç kavramının olduğu yerde sosyal dışlanmanın da görülmesi mümkündür.

Sosyal içerme, yoksulluk, işsizlik, göçmenlik ile ilgili olan sosyal dışlanmanın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal dışlanmanın karşıtı olan sosyal içerme engelli, sığınmacı, çocuk, kadın, vb. dezavantajlı grupları, sosyal yaşama katan, toplum ile kaynaştıran kısaca kişinin sosyalleşmesi için gerekli olan şeylerin yapılmasına dikkat çeken bir kavramdır (Genç ve Çat 2013: 369-370).

2.1.1. Eğitimde sosyal dışlanma

İnsanın en temel yaşam haklarından birisi eğitim hakkıdır. Buna rağmen toplum içerisinde bazı dezavantajlı gruplar eğitim hakkından yararlanmakta zorluklar yaşamaktadır. Bunun sosyal bir sorun sonucu olarak eğitimde sosyal dışlanma kavramı ortaya çıkmaktadır. Eğitim süreçlerinden dışlanan çocukların sorunu toplumsal düzeni etkileyen önemli nedenlerden biridir(Armstrong, 2008: 12).

Sözleşmeyi kabul eden ülkeler arasında Türkiye'nin olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi (madde 28, 29) bütün çocukların eğitim hakkından yararlanmasını belirtmektedir. Ayrıca sözleşme taraf devletlerin eğitim hakkının kullanılmasında sorumluluklarını açıklamaktadır.Çocukların geleceği noktasında eğitim hakkından yararlanmasının payı oldukça büyüktür. Dolayısıyla eğitim hakkına ulaşamama, bu haktan mahrum kalma “eğitimde dışlanma” olarak ifade edilebilir (Çakır, 2002: 95). Eğitim hakkından yararlanamayan bir çocuk aynı zamanda sosyal, ekonomik, kültürel gibi hayatın birçok alanından da dışlanma yaşayacaktır. Bu nedenle dışlanma mikro düzeyden makro düzeye kadar birçok olguyla ele almak gerekir (UNESCO, 1990: 5).

Ekonomik sorunlar, toplumsal eşitsizlikler, temel haklardan yararlanamama gibi nedenler eğitimde dışlanmaya yol açmaktadır. Sokak çocukları, yoksul çocuklar, sığınmacı

çocuklar gibi bazı dezavantajlı çocukların eğitimde sosyal dışlanma riski daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Mikro düzeydeki faktörler temelde öğrenme ortamlarıyla ilgilidir. Okul atmosferi ve çocuğa bakış açısı eğitimde sosyal dışlanmayı belirleyen bir unsurdur. Çocuğu içinde yaşadığı koşullar çerçevesinde ele almayan, bireysel olarak ihtiyaçlarını göz ardı eden okul, çocuk için gerekli olan öğrenme ortamını sağlayamamaktadır. Ayrıca aile katılımının önemsenmemesi, insan kaynakları ve maddi yetersizlikler de dışlamayı artırmaktadır. Öğrencilerin bireysel olarak değerlendirmesini noktasında esnekliğin olmayışı, eğitimde yönetimindeki merkeziyetçilik ve bürokrasisi gibi unsurlar açıklanabilir. Devletlerin eğitim alanındaki politikaları makro düzeydeki unsurlardır. Eğitimde dışlanmanın önüne geçebilmek için, kapsayıcı eğitim politikaları geliştirmek hayati önem taşımaktadır (Pehlivan ve Acar, 2009: 29).

Öğrencilerin eğitim hayatlarında başarılı olabilmeleri, okul ve aile desteği görmelerine, dersleri sevmelerine, derslerin materyallerine rahat ulaşmalarına gibi faktörlere bağlıdır. Öğrenci okul ortamı içerisinde kendini rahat hissetmeli ve okul ortamını sahiplenmelidir. Okul çağındaki öğrencilerin eğitim hayatlarında başarılı olmaları ve farklı alanlara kaymamaları için gerekli önlemler alınmalıdır. Kendi içinde farklı kültürler bulunduran ülkelerden biri olan Türkiye, alt kültürlerin değerlerine sahip çıkmak ve alt kültürlerle ortak yaşam sağlamak için eğitimde aksaklıkları gideren politikalar uygulamalıdır (Genç vd., 2015: 86).

2.2. Eğitim Hakkı ve Eğitimde Fırsat Eşitliği

2.2.1. Eğitim hakkı

Eğitim hakkı, durumu ulusların başında bulunan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. maddesinin 1. fıkrasında ifade edildiğine göre; “Herkesin eğitim hakkı bulunmaktadır. Eğitim, temel ve ilk eğitim aşamalarında parasız olmaktadır. İlköğretim zorunludur. Mesleksel ve teknik eğitim herkese açık olmaktadır. Yükseköğretimin, herkese yeteneğine göre kesin bir eşitlikle açık olması gerekmektedir.” ifadesi ile uluslararası hukukta belirlenmiştir (Kavak, 2007: 2).

Avrupa Konseyi Ekonomik ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nde ise eğitim hakkı ile ilgili “Bu sözleşme için taraf olan devletler, ilköğretim aşamasının zorunlu

olması ve herkesin parasız şekilde erişebilmesi gerektiğini belirtmektedirler” ifadesi bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde “Taraflar devletler çocukların eğitim haklarını tanımakta ve özellikle bu hakların fırsat eşitliği ilkesine uygun kullanılmasını sağlamak için gereken tedbirleri almayı üstlenmektedirler.” denilmektedir.

22 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda “İlköğretim kademelerinde imkan ve fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik, devlet okulunda parasız şekilde olmak üzere tamamlayıcı ve yetiştirici kurslar ve sınıflar açmak, bölge okulları kurmak, gezici okullar kurmak ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara eğitim imkanı sağlamak gibi önlemlere ve ilkelere yer verilmiştir. Yine bu kanunun 1. Maddesinde ilköğretim, “Erkek ve kadın tüm bireylerin milli gayeye uygun olarak zihni, ahlaki ve bedeni yetiştirmelerine ve gelişmelerine hizmet eden temel öğretim ve eğitimidir.” şeklinde tanımlanması eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik başka bir düzenlemeyi oluşturmaktadır (Resmi Gazete, 1961: 10705).

Anayasada eğitim hakkıyla alakalı hükümler üçüncü bölümde “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı madde 42’de şu şekilde belirtilmiştir: “Kimse, öğrenim ve eğitim hakkından yoksun kalamaz. Öğrenim haklarının kapsamı kanun ile tespit edilmekte ve düzenlenmektedir. Öğretim ve eğitim, Atatürk ilkelerinin ve inkılaplarının doğrultusunda, çağdaş eğitim ve bilim esaslarına göre, devlet denetimi ve gözetimi altında yapılmaktadır. Bu esasa aykırı öğretim ve eğitim yeri açılamaz. Öğretim ve eğitim hürriyeti, anayasaya olan sadakat borcunu ortadan kaldırmamaktadır. İlköğretim erkek ve kız tüm vatandaşlar için zorunlu olmaktadır ve devlet okulunda parasız sağlanmaktadır. Özel orta ve ilk dereceli okulların bağlı oldukları esaslar, devlet okullarıyla erişilmek istenilen düzeye uygun biçimde kanunla düzenlenmektedir (İnan ve Demir, 2018: 340-341).

2.2.2. Eğitimde fırsat eşitliği

Toplumun her kesimi, diline, dinine, ırkına, gelir düzeyine, kültürüne bakılmaksızın, verilen tüm imkan ve olanaklarından yararlanma imkanına sahip olmalıdır. Devlet herkesin bu imkanları eşit ve adil kullanabilmesini sağlayacak imkanları yaratmalıdır. Ekonomik durumu ve yaşam koşulları yetersiz olan kesimlerin yaşadıkları olumsuz hayat koşullarını kolaylaştıracak fırsatlar sunulmalıdır (İnan ve Demir, 2018: 337).

Fırsat eşitliği kavram olarak eğitim, sosyal güvenlik, istihdam, sağlık vb. birçok konuyu kapsayan, toplumun istekleriyle şekillenen alanlarda herkes için adil ve eşit olunmasını ifade eder. Devlet fırsat eşitliği ile toplumdaki her bireyin eğitim, sağlık, meslek, yetenek vb. imkanlardan yararlanmasını sağlar (İnan ve Demir, 2018: 339). Türkiye’de sürekli değişen nüfus artışı, bölgeler bazında sosyo-ekonomik farklılıkların olması gibi nedenler eğitimde fırsat eşitliğini zorlaştırmaktadır (İnan ve Demir, 2018: 355).

Eğitsel alanlardaki başarıya, okul öncesi dönemden başlayarak hayat boyunca öğrenimi kapsayan süreç içinde; eğitimde fırsat eşitliğiyle toplumsal adaleti sağlama düzeyine, nitelikli öğretmenler yetiştirmeye, bütçeden eğitim için ayrılan paylara, yönetsel yapıdaki etkin organizasyona ve eğitsel altyapı ve donanım yeterliliğine bağlı olmaktadır. Ayrıca başarılı olan eğitim sistemleri, ekonomik kalkınmayı ve toplumsal gelişmeyi doğrudan etkileyecek ana unsur olmaktadır. Küresel rekabet ortamlarında, gelişmekte olan ülkelerdeki toplumsal gelişim ve dönüşüm, teknoloji kullanımının ve üretiminin yanında beşeri sermaye yatırımıyla mümkündür. Beşeri sermayenin niteliğiyle ancak eğitim ile arttırılmaktadır (Turner, 1997: 28-29).

Devletin gelirdeki adaleti sağlaması gerektiği gibi sunduğu eğitimde de eşitliği sağlaması gerekmektedir. Mevzubahis eşitlik niteliksel manada “herkese aynı ve bir eğitim” sağlamak anlamında olmamaktadır. Burada asıl belirtilmek istenilen şey bireylerin hepsine istedikleri yaşam şartlarını sağlayacakları seviyede gelişim potansiyeline erişmelerini sağlayacak özellikte eğitim hizmetinin sunulmasını sağlamaktır. Kısaca, eğitim hizmetlerinde eşitliğin değil fırsat eşitliğinin temel alınması gerekmektedir (Aristoteles, 2013: 165).

Türkiye Eğitim Sistemi’nde (TES); eğitimde fırsat eşitliğinden çok eğitimde eşitlik argümanı üstünden ilerleyen açılımlara rastlanmaktadır. Bundan dolayı da “biçimsel eşitlik” düşüncesinin ön planda olduğu belirtilmektedir. Bu anlayışta bireylerin eğitim sisteminde sağladıkları başarıyı çıktısının tamamıyla yatkınlık ve yetenek özniteliklerinden kaynaklandığı savunulmaktadır. Yine bu anlayışta, doğal sayılan özniteliğin bireylerin üst başarı limitlerini belirlediğine inanılmaktadır. Biçimsel eşitlikte kurumsal pozisyonlar bireysel liyakate, istihdamsa görevlerin gerektirdiği yeteneğin ve niteliğin sınav ile

belirlenmesine bağılı olmaktadır. Buna dayanan eğitsel ortamsa sistemde meritokratik yapıların var olduğunu kanıtlamaktadır(Cevizci, 2010: 1085).

"Derin fırsat eşitliği"; statü, toplumsal kabul ve eğitsel başarıım için rekabet halinde olan bireylerin arasındaki "oyun alanını eşitlenmek" olarak tanımlanmaktadır. Sosyal mobilite kavramı, sosyal değişim araştırmasında dikkat edilmesi gereken olgulardan birisi olmaktadır (Callinicos, 2014: 72-73).

2.3. Mülteci veGöçmen Kavramları

Bu kısımda, mülteci kavramı, mülteci ve göç kavramları, mültecilerin eğitim hakkı, Suriyeli mültecilerin eğitimi ve mülteci, sığınmacı ve göçmen kavramlarının farklarıkonularına yer verilecektir.

2.3.1. Mülteci kavramı

Uluslararası hukukta; tabiiyeti, ırkı ve dini belli bir toplum grubuna mensup, vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve ülkesine çeşitli nedenlerle dönemeyen bireyler “mülteci” olarak tanımlanmaktadır (Salih ve Ulusoy, 2013: 17).

Mülteci kavramı uluslararası hukukta; vatandaşı olunan ülke haricinde olan ve dini, belli bir toplumsal gruba olan katılımı, ırkı, tabiiyeti ya da politik düşüncesi sebebiyle zulme uğrayabileceği için haklı nedenlerle korktuğundan dolayı vatandaşı oldukları ülkeyi terk eden, geri dönemeyen ya da dönmeyi planlamayan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır (MÜLTECİ-DER, 2010: 20).

“Mülteci” kavramı, ülkelerin yasalarında ve uluslararası hukukta açıkça tanımlanırken; “göçmen” kavramının hukuksal açıdan belirli bir açıklaması bulunmamaktadır. Bu durumun nedeni ise; mültecilerin hayati tehlikelerinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmeye çalışılmasıdır (Yılmaz, 2014: 53-54).

2013'te kabul edilmiş olan “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu”nun (YUKK) 61. maddesinde mülteci kavramının tanımı şu şekildedir: Mülteci, çeşitli olaylar neticesinde yaşamış olduğu ülkenin dışında olan, olaylar sonucunda yaşadığı korku sebebiyle dönmeyi düşünmeyen veya dönemeyen vatansız bireye “statü belirleme” işlemlerinin ardından mülteci statüsü verilmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2013: 41).

YUKK'nin 62. maddesinde yer alan “Şartlı Mülteci” ise; çeşitli olaylar nedeniyle ülkesinden ayrılan, üçüncü bir ülkeye yerleştirilene kadar Türkiye'de ikamet etmesine izin verilen mülteci olarak tanımlanmaktadır(Betts, 2010: 209).

YUKK'nin 63. maddesinde yer alan “İkincil Koruma”; “mülteci” veya “şartlı mülteci” olarak nitelendirilmeyen bireye, vatandaşı olduğu ülkeye geri gönderilmesi durumunda yaşayabileceği birtakım olaylara karşı tanınan hak olarak açıklanmaktadır. Bu bireylere “statü belirleme” işlemlerinin ardından “ikincil koruma” statüsü verilmektedir. Söz konusu olaylar, şu şekilde sıralanabilir (Dost, 2014: 44-45);

1. Ölüm cezası alması,
2. İşkenceye, onu kıran veya insani olmayan muameleye maruz kalması,
3. Ülke genelinde veya uluslararası “silahlı çatışma” durumlarında, şiddet eylemleri nedeni ile şahsına yönelik tehditlerle karşılaşması.

YUKK'nin 91. maddesinde yer alan “Geçici Koruma”; ülkesinden ayrılmaya zorlanan, ülkesine geri dönemeyen, geçici ve acil koruma bulabilmek amacıyla kitlesel şekilde Türkiye sınırlarına gelen ya da sınırları geçen yabancılara sağlanan hak olarak tanımlanmaktadır (Başbuğ, 2017: 137).

2.3.2. Göçmen kavramı

Göçmenleri mültecilerden ayıran önemli bir fark da, kendi ülkelerinden ekonomik nedenlerle ayrılmalarıdır. Göçmen alan ekonomik açıdan gelişmiş ülkeler, mültecileri kabul etme veya etmeme konusunda özgür olmaktadırlar. Göçmen; ülkesinden, zulümden kaçmak amacıyla değil, ekonomik sebeplerle ayrılan birey olarak tanımlanmaktadır (Crawley vd., 2003: 19).

Ekonomik sebeplerle ya da içinde bulunulan sosyal ortamlardan memnuniyetsizlik sebebi ile kendi ülkelerini gönüllü şekilde terk etmeleri ile diğer ülkelere yasal ya da yasadışı şekilde o bölgede yaşayan yabancılara göçmen denilmektedir. Sosyal şartları daha iyi olan bir ülke içinde yaşayabilmek ve ekonomik refaha ulaşabilmek için ülkelerinde göç eden bireyler de göçmen olarak tanımlanmaktadır (Ziya, 2012: 232).

Mülteciler, zulümden kaçmayı amaçlarken; göçmenler, özgür iradeleri ile uluslararası sınırdan geçmektedirler. Mülteciler, ülkelerinden ayrıldıktan sonra kendi devletlerinin korumasından faydalanamazken; göçmenler, kendi devletlerinin diplomatik korumasından

yararlanmaya devam etmektedirler. Bireyler, ülkelerinden ayrılıp farklı bir ülkeye gittiklerinde o anda mevcut olmayan koşullar daha sonraki gelişmeler sonucunda ortaya çıkarsa, söz konusu bireyler “mülteci” olarak tanımlanabilir (Özdağ, 2018: 61).

Sığınmacı, mülteci ve göçmen kavramları birbirlerinin yerine kullanılmakta, dolayısıyla kavram karışıklığına yol açmaktadır. Ekonomik şartlarını iyileştirmek amacıyla kendi iradesi ile ülkesini değiştiren birey “göçmen” olarak tanımlanmaktadır. Mülteci gibi zorunlu hal sebebiyle ülkelerinden ayrılan ve korunma talepleri ülke yetkilileri tarafından soruşturulan bireyler ise “sığınmacı” olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2017: 9). Sığınmacı misafir, yerleşme amacıyla olmayan kişilerin bulundukları bir ülkeden başka ülkelere geçici bir zaman için göç etmesine denilmektedir (Nişancı, 2015: 6).

2.4. Sosyal Hizmet Açısından Sığınmacıların Temel Hakları

2.4.1. Sığınmacıların eğitim hakkı

Suriye'deki iç savaşın neticesinde Türkiye, sığınmacı ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü kendisi karşılamaktadır. Sığınmacıların söz konusu ihtiyaçlarının başında da eğitim gelmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği-United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) verilerine göre; Türkiye'de ikamet eden sığınmacıların çoğu, eğitim hakkından faydalanmamaktadır. Türkiye'de; hukuk, medya ve sağlık alanındaki sığınmacı sorunları hakkında pek çok çalışma bulunurken, doğrudan sığınmacı eğitimiyle ilgili bir çalışma bulunmamaktadır (Beltekin, 2016: 177).

Türkiye'ye göç eden sığınmacı ailelerin yaşadığı en büyük sorunlardan biri de, eğitim hakkı olmaktadır. Geçici Korunma Yönetmeliği kapsamında, ilkokul çağındaki çocukların eğitim hakları genel olarak sağlanmış olsa da, haklarını kullanabilmeleri için ailelerinin bazı şartları yerine getirmeleri gerekmektedir. Suriyeli mülteci çocukların, bölgelerindeki okullara yerleştirilmeleri ve eğitim hakkına erişimlerinin takibinin yapılması içinse, İl/İlçe Eğitim Komisyonlarının kurulması gerekmektedir (İHİÖ, 2015: 16).

Türkiye'nin, mülteci ve göç ülkesi olmasına rağmen akademik üretimi bulunmamakta, bu durum da bir paradoks oluşturmaktadır. Akademik çalışmalar; göç travmasını atlatma, entegrasyon sağlama gibi mülteci problemlerinin çözülmesinde etkili şekilde kullanılmaktadır. Mülteci konusu, Türkiye'deki akademisyenlerin ilgisini pek çekmemektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin mülteci problemleriyle ilgili “sorun çözme”

yeteneğinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Sığınmacı hususunda bilimsel bilgilerin üretilmesi şarttır. Bu nedenle ülkelerin, kendi vatandaşlarının faydalandığı eğitim süreçlerini sığınmacıları da kapsayacak şekilde geliştirmeleri gerekmektedir (Yılmaz, 2014: 53).

2.4.2. Suriyeli sığınmacıların eğitimi

Eğitim, her koşulda ve her yerde temel bir hak olduğundan; eğitimin kapsamı, birtakım yasal metinlerin aracılığı ile sığınmacı de içine alacak şekilde genişletilmiştir. Dolayısıyla “Mülteci Statüsü” ile ilgili sözleşmede de “mültecilerin eğitim durumu” konusuna yer verilmektedir. Sözleşmenin eğitimle ilgili olan 22. maddesinde şu hükümler yer almaktadır (İ.H.İ.K., 2012: 187);

1. “Akit Devletler” ilköğretim ile alakalı olarak mültecilere, ulusal ülkelere karşı yapılan muamelenin aynısını yapacaktır.
2. “Akit Devletler” mültecilere, yabancılara yapılan muameleye eşdeğer şekilde muamelede bulunacak, ilköğretim haricindeki eğitim ve bilgi erişimi konusunda “yabancı okul sertifikası” tanıyacaktır.

2.4.3. Suriyeli sığınmacıların sosyal güvenlik hakkı

Uluslararası hukuk sisteminde sığınmacılara yönelik bir sözleşme bulunmamaktadır. Sığınmacılar, sözleşmenin daha da ötesinde belirgin bir şekilde düzenlenmiş olan sosyal güvenlik haklarına gereksinim duymaktadırlar. Türkiye’de, sığınmacılara yönelik iltica hakkının düzenlemiş olduğu yasal pek çok hükme bakıldığında bütünü kapsayan bir mevzuatın yer almadığı görülmektedir. 2014’te yürürlüğe girmiş olan Yabancılar Kanunu’nda bu alandaki eksikliğin giderilmesi amacıyla atılmış önemli bir adımdır. Türkiye Yabancılar Kanunu’nun da 1951 yılında mülteciler hukukuna yönelik sözleşmelerle koymuş olduğu coğrafi sınırlamaya yönelik çekincesini de korumaktadır. Türkiye Cumhuriyeti’nin coğrafyalardaki sınırlamayı devam ettirmesi, bu konu hakkındaki problemlerinde çözülmesini engellemektedir. Özellikle de sosyal güvenlik alanındaki haklar bakımından 5510 sayılı kanun kapsamında mülteci tanımına yer verilmekte iken sığınmacı kavramına yer verilmemektedir. Bu konu hakkında çıkarılmış olan genelgeler sığınmacı ve mülteci ayırımına ortadan kaldırmaya çalışmış ancak çıkarılmış olan genelgeler tamamıyla sığınmacı bireylerin sosyal güvenlik haklarına karşılamamaktadır.

Devam ettirmesi, bu konu hakkındaki problemlerin de çözülmesini engellemektedir. Özellikle de sosyal güvenlik alanındaki haklar bakımından 5510 sayılı Kanun kapsamında mülteci tanımına yer verilmekte iken sığınmacı kavramına yer verilmemektedir. Bu konu hakkında çıkarılmış olan genelgeler sığınmacı ve mülteci ayırımına ortadan kaldırmaya çalışmış ancak çıkarılmış olan genelgeler tamamıyla sığınmacı bireylerin sosyal güvenlik alanındaki haklarını karşılamamaktadır. Çünkü çıkarılmış olan bütün genelgeler daha çok Irak ve Suriye sığınmacılarını içermektedir. Bundan dolayı yapılması sosyal güvenlik hukuku kapsamında yasal düzenlemelerle ortaya koymak gerekmektedir (Ermumcu, 2013: 58).

2.5. Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Bu kısımda, dil sorunu, eğitime erişim sorunu, sığınmacı çocukların okul kayıtları, ekonomik zorluklar, tanıtım belgesi sorunu, denklik sorunu, Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan sorunlar, eğitim-öğretime devam sorunu, okul psikolojik danışmanlığı sorunu ve kurumlararası koordinasyon konularına yer verilecektir.

2.5.1. Dil sorunu

Suriyeli sığınmacılardaki dil ihtiyaçlarını saptamak; eğitim ortamını düzenleme ve verilecek kursların içeriklerini belirleme açısından büyük önem taşımaktadır. Söz konusu ihtiyaçları belirleyebilmek için sunulan bazı öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Bölükbaş, 2016: 21);

1. Suriyeli sığınmacıların hayatını kolaylaştırmak için belediyelerin, dil merkezlerinin ve derneklerin öğrenci olan ve olmayan sığınmacılara Türkçe dersleri vermeleri gerekmektedir.

2. Öğrencilerin Türkçe kullanmada zorlandıkları konuların dikkate alınması ve ihtiyaçlara uygun dil öğrenimlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

3. Öğrenilecek içeriklerin belirlenmesi, bu içeriklere göre grupların oluşturulması ve aynı amaç ile dil öğrenimi görececek bireylerin aynı gruplar içinde yer alması gerekmektedir.

4. Dil öğrenimi sırasında öğrencilerin sorun yaşadıkları alanlar tespit edilerek derslerin o şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Ağırlık verilmesi gereken noktaların bilinmesi, öğrenime katkı sağlayacaktır.

5. Dil öğrenimi sırasında günlük konuşmalara, söz kalıplarına ve dinleme becerilerine ağırlık verilmesi gerekmektedir.

6. Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri uygulamaya geçirmeleri için kısa vadeli yoğun programların yerine uzun vadeli programların oluşturulması gerekmektedir.

2.5.2. Eğitime erişim sorunu

YÖK Genelgesi ile Suriyeli sığınmacı öğrencilerin yükseköğrenim kurumlarına erişimleri kolaylaşmıştır. Genelge ile eğitimleri savaş nedeni ile yarıda kalan Suriyeli sığınmacı öğrencilerin, önceden belirlenen üniversitelere, özel öğrenci olarak beyan usulü ile kabul edilmeleri sağlanmaktadır. Ancak, “misafir öğrenci” olarak tanımlanan Suriyeli öğrencilerin, üniversite eğitimlerini tamamlama hakkı kazansalar bile, bitirme diploması alamadıkları belirtilmektedir(MDD, 2015: 26).

Son yıllarda dünya çapında artan göç dalgalarının nedenleri; politika, açlık, çatışmalar, kıtlık ve savaşlar olarak ifade edilmektedir. Politikacıların da sığınmacıları genel olarak birer yük olarak gördüğü belirtilmektedir. Bu nedenlerle Suriyeli sığınmacılar da göç ettikleri yerlerde, politik zorluklarla, sağlık hizmetlerine erişim zorluğu ile, ekonomik zorluklar ile karşılaşmakta ve en önemli unsurlardan biri olan nitelikli eğitim alabilme konularında sorunlar yaşamaktadırlar(Pumariaga vd., 2005: 581).

Her çocuğun, temel yaşam becerilerini öğrenebileceği, öz saygısını ve özgüvenini geliştirebileceği eğitimi alma hakkı bulunmaktadır. Bireyin en temel haklarından biri olan eğitim hakkına erişimin, sığınmacı, göçmen ya da vatandaşlık kanunları ayırt edilmeksizin, tüm çocuklara sağlanması gerekmektedir. Eğitim hakkı, çocukların, kriz dönemlerini atlatabilmeleri bakımından önemli oranlarda psikolojik destek sağlamaktadır(Yıldırım ve Şimşek, 2006: 32-33).

Suriye’den gelen göçün fazla oluşu ve kalış sürelerinin uzaması, eğitime olan ihtiyacı ve önemini de arttırmıştır. Bu nedenle, okul çağındaki sığınmacı çocukların, eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, kültürel uyumu sağlayabilmeleri için gereken çabanın gösterilmesi ve kültürel farklılıklar nedeni ile okuldan uzaklaşmamaları için gereken tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmektedir(Seydi, 2014: 268).

2.5.3. Sığınmacı çocukların okul kayıtları

Suriyeli sığınmacıların yarıda kalan eğitimlerine devam edebilmeleri, yaşlıları ile aynı şartlarda ve kalitede eğitim alabilmeleri için kamu okullarına ve özel okullara kayıt yaptırabilme engeli kaldırılmıştır. 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren yaş grubu birinci, beşinci ve dokuzuncu sınıfta olan sığınmacı çocukların, göç ettikleri bölgede bulunan Türk okullarına kayıt yaptırabildikleri belirtilmektedir(Agcadağ, 2019: 664).

Sığınmacıların ülkelerine dönememeleri halinde yerlerinden edilen sığınmacı nüfusunun, ulusal eğitim sistemine hemen dahil edilmesi gerekmektedir. Bu durumun hem sığınmacı ailelere hem de içerisinde bulunduğu topluma maksimum fayda sağladığı belirtilmektedir. Dolayısıyla sığınmacı çocuklar da bulundukları topluma aktif bir şekilde katılım gösterebilmektedir. Ancak tüm bunların gerçekleştirilebilmesi için devletin, öğretmen istihdamını arttırması, ücretsiz veya destekli kayıtlar oluşturması, gereken ekipmanları sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle çok göç alan ülkelerin, ek maliyetleri karşılayacak güce sahip olması gerekir(Hendow, 2019: 48).

2.5.4. Tanıtım belgesi sorunu

Suriyeli sığınmacıların, Türk okullarına kayıt olabilmeleri, ikamet izni alabilmeleri ve Türk makamlarına kayıt yaptırabilmeleri için geçici koruma kimlik belgesine ya da yabancı tanıtma belgesine sahip olmaları gerekmektedir. Türkiye’de hızlı göç karşısında, altyapısının ve kayıt sisteminin yetersiz kalması ile bir güvenlik açığı olduğu belirtilmektedir. Sonraki süreçte ise sağlıklı bir veri tabanı oluşturularak sorunların azalması sağlanmış ve sistematik bir duruma dönüştürülmüştür. Kayıtları sonrasında tanıtma belgelerini alan sığınmacılar sosyal yardımlardan, eğitimden ve sağlık hizmetlerinden faydalanabilmektedir(Altun ve Görel, 2016: 54-55).

Türkiye’de bulunan sığınmacı çocukların milli eğitim sistemine bağlı okullarda eğitim alabilmeleri için yabancı kimlik numarasına ihtiyaçları bulunmaktaydı (Altun ve Görel, 2016: 54-55).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) öncesinde maddi güçlükler nedeni ile ikamet belgesi alamayan sığınmacılar, yabancı kimlik numarasına sahip olamamakta ve bu nedenle okullara kayıt yaptıramamaktaydılar. Ancak YUKK

kapsamındayabancı kimlik numarası için ücret talep edilmeyeceği, ilkokul ve ortaokul çağındaki çocukların okullara kayıt yaptırabilecekleri belirtilmiştir (MDD, 2015: 24-25).

2.5.5. Koordinasyon sorunu

Türkiye’de doğarak eğitim almaya devam eden Suriyeli nüfusuna dikkat edildiğinde; insanları koordine etme ve sosyal çalışmalar yürütülmesi gerektiği tespit edilmektedir. Suriyeli sığınmacı çocuklarının eğitimle ilgili sorunları çok boyutlu olup öğrenci sayısının da fazla olmasıyla birden fazla STK ve kurumu yakından ilgilendiren sorunlar oluşmaktadır. Suriye krizinin başladığı ilk yıllarda, kamu kuruluşları ve STK’lar temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik çalışmalarda bulunmaktaydılar. Başlangıçta kampların oluşturulması, acil insani yardım gibi hizmetlerle devlet yardımı gerekirken; sığınmacıların şehirlere yerleşmesiyle STK’lar ön plana çıkmaktadır (Çalışkan, 2016: 261).

Birden fazla sivil toplum örgütü ve kuruluş, faaliyette bulunsa da eğitim sorunu kapsamlı olduğundan dolayı bazen çabalar yetersiz kalmaktadır. Sorunun belirttiği geniş kapsam, tüm kurumların koordineli halde çalışması gerektiğini aktarmaktadır. Bu nedenle bir arada eğitim faaliyetlerini yürütmekte olan kamu ve sivil toplum kuruluşları, hangi alana yoğunlaşarak görev alacaklarını, ulusal hareket planıyla belirlemelidir (Tanrıkulu, 2017: 140).

2.5.6. Çocuk işçiliği ve erken evlilik sorunu

Eğitimde; çeşitliliğin sağlanarak Suriyeli aile çoğulculuğunun tanınması, müfredatın çeşitlendirilerek, çoğulculuğu sağlayabilme, çocuk işçiliği sorununa çözüm niteliği taşımaktadır. Bu nedenlerle sığınmacı eğitiminde gerçekleşen krizler, erken evliliğe ve çocuk işçiliğine sebep olmaktadır. Sığınmacı çocukların eğitime erişimi sağlanarak eğitimi engelleyici sebeplerin çözüme kavuşturulması, iyi bir yaşama sahip olabilmeleri açısından önem taşımaktadır. Eğitim fırsatı kaybolan gençler devamında radikal gruplara sürüklenme riskiyle de karşı karşıya kalmaktadırlar (Eser ve Burdur, 2017: 1309).

Türkiye, aldığı göçler ile en fazla Suriyeli sığınmacıların sığındığı ülke olmaktadır. Ayrıca çok fazla çocuk sayısı ve kadın sayısını da beraberinde getirmektedir. Eğitime erişim sorunları, ekonomik güçlükler gibi nedenlerden dolayı da birçok sığınmacı çocuk okuyamamakta ve çocuk işçiliği, erken yaşta evlilik gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar (Levent ve Çayak, 2017: 40).

Çocuk işçiliğinin en büyük insan hakları sorunu olduğu göz önünde bulundurularaksığınmacı çocukların, oldukça savunmasız ve zarar görmesi en muhtemel kesimler olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda 18 yaşının altındakisığınmacı çocuklar ayırt edilmeksizin tüm çocukların, temel hak ve özgürlüklerinin belirlenebilmesi için “Çocuk Hakları Sözleşmesi” yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, 18 yaşının altındaki tüm çocukları tanıyarak; insani yardım ve çocuklara özel koruma sağlanması yükümlülüklerini kapsamaktadır(Akkaya, 2013: 179).

Ergenlik çağına gelmiş kız çocuklarının aile içerisinde birer ekonomik yük gibi görülmeye başlamasıyla erken yaşta evliliğe zorlanmaktadır. Bu durum, çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimlerini, toplum yapısını ve işleyişini de olumsuz etkilemektedir. Ancak, çocukların erken yaşta evlendirilmesi, Türkiye’de ki anayasalara, ilgili kanunlara ve uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan çocuk haklarının ihlaline neden olmaktadır(Erözkan, 2004: 14).

2.5.7. Eğitim-öğretime devam sorunu

Türkiye’de zorunlu eğitim üst yaşı 14 yaş iken, daha sonrasında üst sınır 18 yaşa yükseltilmiştir. Bununla birlikte aileleri istediği takdirde kullanacakları bir hak olarak algılanan eğitim, sığınmacı ve sığınmacı çocuklar için zorunluluk olarak görülmemektedir. Bireysel sığınma prosedüründe yer alan çocuklar, okullara kayıt olma aşamalarından itibaren çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Suriyeli çocuklar, çoğunlukla eğitim haklarını kullanamamaktadır (MDD, 2015: 24).

Eğitim-Öğretim hizmetleriyle ilgili yayımlanan en son genelgede Suriyeli öğrencilere sunulan eğitim hizmetleri, belirli standartlara bağlanarak güvenceye alınmıştır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılı ile tüm öğrencilerin örgün eğitime dahil edilmeleri ve Geçici Eğitim Merkezlerinin (GEM) tamamen kapatılması planlanmaktadır (MEB, 2017: 55).

2.5.8. Sığınmacı ergenlerde ruh sağılığı sorunları

Göç sürecinde; ailelerinden ayrı kalmış çocuk ve ergenlerin kaygıları olacağı unutulmamalıdır. Tuvalet eğitimindeki güçlükler, karanlıktan korku, kâbus görme, saldırgan davranışlar ve uyku bozukluklarına benzer davranışsal belirtiler ayrı kalma kaygısıyla ilgilidir. Sığınmacı ergenlerde ruh sağılığı sorunlarının 4 faktörü bulunmaktadır (Vatansever ve Erden, 2018: 179);

1. Ebeveynler: sığınmacı çocuklar aileleri ile yaşıyorsa; iletişimlerinin nasıl olduğu, ekonomik problemlerinin olup olmadığı ve baba ve annesinin ne işlerle ilgilendiğı sorulur.
2. Travma sonrası stres bozukluğu: uyarıcılardan devamlı kaçınma görülebildiğı gibi uzaklaşma, yalnız olma korkusu ve özgül korkulara da neden olmaktadır. Artış gösteren uyarılmaların devamında; konsantrasyon eksikliği, ajite ve dağınlık davranış, kolayca uyarılma yer almaktadır.
3. Depresyon: düşük duygu durumu, istek ya da ilgi kaybına neden olmaktadır. Okul performansında gözlenen azalma veya davranım bozukluğu akla depresyonu getirir.
4. Kişiler arası ilişkiler: kardeşleri ve aileleriyle nasıl geçinmekte oldukları, ebeveynlerinin hangi dili konuştuğı, arkadaşlarıyla hangi dili konuştukları ve arkadaşlarının olup olmadığı sorulur.

Suriyeli sığınmacı çocuklar, ülkelerinde yaşanan savaş sürecine tanıklık etmiş, göç sırasında ve sonrasında pek çok zorlu süreçten geçmişlerdir. Bu çocukların, ruhlarında açılmış olan yaraların sarılarak topluma daha yararlı bireyler olarak katkı sağılayabilmeleri amacıyla eğitim süreçleri, devletin bu çocuklara ulaşması bakımından birer araç olarak görülmelidir. Aynı zamanda Suriyeli sığınmacı çocukların hem günlük yaşama hem de eğitim yaşamında kazandırılabilmesi için en iyi şekilde düzenlenmelidir. Bu bakımdan sığınmacı çocuklara savaşın psikolojileri üzerinde oluşturmuş olduğu yaraları sarabilmeleri için okullarda psikolojik danışmanlık programlarının sunulması gerekmektedir (Gökmen, 2020: 70).

Okullarda görev alan psikolojik danışmanlar, ilk etapta sığınmacı çocukların okula uyum süreçlerinin takibini yapmalıdırlar. Öğrencilerle psikolojik danışma, küçük gruplar ve sınıf etkinlikleri sayesinde ihtiyaçları danışmanların tespit edebilmesiyle mümkündür(Kopala vd., 1994: 353).

Psikolojik danışmanlar; okul ortamında uygulanabilen yeni müdahale sistemleri konusunda çaba göstererek kendilerini yaklaşımlar konusunda geliştirmelidir. Psikolojik danışmanların sorumluluklarından biride; kişileri kültürel duyarlılık noktasında eğitmektir. Bu konudaki eğitime işlevi, okul psikolojik danışmanlarını konsültasyon aşamasında sokmaktadır. Danışman; görevliler, öğretmenler ve okuldaki yöneticiler arasında kültürel duyarlılıkla ilgili gelişmelere, hizmet içi eğitimler yardımıyla destek olmaktadır(Gibson ve Mitchell, 2011: 61).

2.5.9. Öğrenciler arasında dezavantajlı olma durumu

Öğretmenler, annesi/babasından haber alınamayan Suriyeli çocukları veya öksüz/yetimleri dezavantajlı olarak tanımlamaktadır. Dezavantajı yalnızca Türk öğretmenler tanımlamış olup en dezavantajlı öğrenci profilini Türkçe bilmeyenlerin oluşturduğunu tespit etmişlerdir. Bu nedenle anadili Türkçe olan öğretmenler, çocukların Türkçe bilmemelerinden dolayı yaşadıkları zorlukları ve öğrencilerin Türkçe konusunda bilgi seviyelerini gözlemleyebilmektedirler(Kılıç ve Özkor, 2019: 46).

2.5.10. Sığınmacı öğrencilerin psikososyal uyum sorunları

Mülteciler sığınmacı kabul edildikleri ülkelerde aile bireylerinden kopma, ırkçılık ve dışlanma gibi olumsuzluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle alacakları eğitimler yaşamlarını planlı şekilde yapılandırma imkanı sağlayacağından, tüm sığınmacıların yaşamında önemli bir yere sahip olmaktadır(Şeker ve Aslan, 2015:92).

Almış oldukları eğitim-öğretim, öğrencilerin topluma uyum sağlayabilmelerine katkı sağlayıp sosyalleşmelerine fırsat tanımaktadır. Okullar, mültecilerin topluma entegrasyonlarını sağlayan en önemli eğitim kurumlarından. Eğitim aldıkları kurumların kapsayıcılığı, ders başarısında artışa, uyum sorunlarında azalmaya neden olmakta ve okula aidiyet geliştirmektedir(Valentine ve Halloway, 2000: 763).

Sığınmacı öğrencilerin eğitiminde ailenin tutumu, bakış açısı öğrenci başarısıyla birlikte eğitimi etkileyen en önemli faktörlerin başında yer almaktadır.Sığınmacı ebeveynler; yeterli dil becerisine sahip olamayıp uzun süre çalışmak zorunda kaldıklarından çocuklarına yeterince vakit ayıramazlar. Dolayısıyla göç etmeden önce yaşamış olunan olumsuzluklar öğrencilerin sosyal, duygusal ve bilişsel süreçlerini de etkilemektedir(Palladino, 2008: 197).

Suriye’de yaşanan iç savaşın sonrasında, Suriyeli sığınmacılara en çok ev sahipliği yapan ülke Türkiye’dir. Bu nedenle Suriyeli sığınmacı çocukların akranları ile aynı şartlar altında eğitim alabilmeleri için çeşitli kurum ve kuruluşlar da çaba göstermektedir. Türkiye’de oluşabilecek herhangi bir olağanüstü durum ya da zorlu koşullar karşısında sürdürülebilir bir eğitim sağlanabilmesi içinse, okul yöneticileri ve öğretmenlerinin psiko-sosyal destek hizmetleri uygulamalarından faydalanması gerekmektedir (Eser ve Burdur, 2017: 1309).

Suriyeli öğrenciler, okul içerisinde çeşitli nedenlerden dolayı uyum sorunları yaşayabilmekte ve olumsuz tutumlar ile karşılaşabilmektedir. Dolayısıyla, bu durumların en aza indirgenebilmesi için bazı tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu tedbirler şu şekilde ifade edilmektedir(Kiremit vd., 2018: 2148);

1. Öğrencilerin olumsuz tutumlar ile karşılaşmamaları adına, planlı eğitim programları hazırlanmalıdır.
2. Uyum sorunu yaşayan öğrenciler için uyum sağlama destekli programlar uygulanarak, başarılı olanların normal eğitim sürecine devam etmeleri sağlanmalıdır.
3. Suriyeli öğrencilerin, öğretmenleri ve akranları ile doğru iletişim sağlayabilmeleri için, temel dil becerilerini kazanabilecekleri ek ders kitapları ve materyaller hazırlanmalıdır.
4. Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlere, sınıf yönetimi ve doğru iletişime yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.
5. Psiko-sosyal uyum süreci ve kültürel uyum süreci başta olmak üzere eğitim politikaları geliştirilmelidir.
6. Suriyeli öğrencilere ve ailelerine, Türkiye’de bulunan okulların eğitim-öğretim süreçleri hakkında bilgilendirme yapılarak, uyum eğitimleri düzenlenmelidir.

Psikolojik perspektiften değerlendirmeye alınan sığınmacı öğrenciler, yaşamış oldukları travma sonrasında stres bozukluğuyla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla sığınmacı öğrencilerde; travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete bozukluğu ve depresyon yaygın olarak ortaya çıkmaktadır (Kirk ve Cassity, 2007: 50).

Sığınmacı öğrenciler, akademik eksiklikler ve yaşamış oldukları dil sorunlarıyla yalnızlık hissine kapılarak, okulu bırakabilmektedir. Olumsuzluklara rağmen oryantasyon

kurslarına ve okula devam eden sığınmacı öğrenciler ise duygusal anksiyete ve depresyondan uzaklaşmaktadır(Dustmann ve Fabri, 2003: 695).

Böylece sığınmacı öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları sorunlar; sosyal psikolojik sorunlar, akademik yetersizlikler, kültürel farklılıklar, göç sürecinde yaşanan travmatik olaylar, ekonomik sorunlar ve ebeveyn ilgisizliği şeklinde özetlenebilmektedir (Şeker ve Aslan, 2015: 94).

2.6. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Durumu ve Türk Ebeveynlerin Suriyeli Sığınmacılara Bakış Açısı

Suriyeli sığınmacılar için Türkiye’nin savaş sonrası kriz için önemli bir yeri bulunmaktadır. 2011 Mart ayından bu yana yaşanan iç savaş sonrası, en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan Türkiye, bu kadar göçe hazırlıklı olmamasına rağmen tüm ülkeler adına örnek alınacak tutumlar sergilemiştir. Ancak hala kayıt dışı kalan birçok sığınmacının ülke sınırları içerisinde olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte Suriyeli sığınmacıların oluşturmuş olduğu istihdam, eğitim, sağlık, barınma, beslenme, siyasi ve sosyal sorunlar da çoğu zaman yerel halk için problemler oluşturmaktadır (Doğutaş, 2016: 4).

Ülkedeki işsizlik oranlarının artması, sığınmacıların işçi olarak çalıştırılması, ev kiralardaki artışlar, hastanelerdeki kapasite yoğunluğunun artması, özellikle kamp dışında olan ve kayıtları bulunmayan sığınmacılar nedeni ile yerel halk can ve mal güvenliği bakımından kendisini tehdit altında görmektedir (Sandal vd., 2016: 480).

Bu kısımda Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların genel durumu, Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları kentlerdeki sorunlar, Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların eğitim durumu, Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin devam ettiği eğitim kurumları, devlet okulları eğitiminde dil sorunları, resmi kaydı olmayan Suriyeli sığınmacıların eğitimi ve geçici eğitim merkezleri, Suriyeli kişilerin açtıkları özel okullar ve Suriyeli öğretmenlerin durumu konularına yer verilecektir.

2.6.1. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların genel durumu

Türkiye’de Temmuz 2020 itibarıyla 4 milyon sığınmacı bulunmaktadır. Bunların 3.6 milyonu Suriyeli sığınmacılar oluşturmaktadır. Suriyeli sığınmacıların yaklaşık 1.6

milyonunu 0-18 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır (<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-haziran-2020>/<https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>).

Tablo 1: Türkiye’deki Suriyeli Sayısı Ağustos 2020

YAŞ ARALIĞI	ERKEK	KADIN	TOPLAM
0-4	255 bin 288	246 bin 290	501 bin 578
5-9	282 bin 343	259 bin 162	541 bin 505
10-14	203 bin 147	183 bin 715	386 bin 862
15-18	141 bin 499	118 bin 134	259 bin 633
19-24	285 bin 473	212 bin 188	497 bin 661
25-29	202 bin 279	147 bin 316	349 bin 595
30-34	158 bin 603	115 bin 488	274 bin 91
35-39	118 bin 667	96 bin 577	215 bin 244
40-44	84 bin 483	75 bin 441	159 bin 924
45-49	60 bin 237	56 bin 941	117 bin 178
50-54	49 bin 579	48 bin 697	98 bin 276
55-59	37 bin 788	37 bin 891	75 bin 679
60-64	28 bin 361	29 bin 212	57 bin 573
65-69	20 bin 291	20 bin 693	40 bin 984
70-74	7 bin 722	8 bin 696	16 bin 418
75+	7 bin 708	9 bin 975	17 bin 683
TOPLAM	1.943.468	1.666.416	3.609.884

Göç İdaresi tarafından yayınlanan bilgiler ışığında yaş aralıkları tablosu incelendiğinde; Suriyeli erkek sayısı, toplam Suriyeli sayısının %53,9’unu oluşturduğu tespit edilmiştir. Suriyeli sığınmacı kadınlar ise %46,1’lik bir oranı kapsamaktadır. Genç nüfus şeklinde tanımlanmış olan 15-24 yaş aralığında ise toplamda 757 294 kişi yer almaktadır. Yukarıda yer alan tabloya göre kayıtlı olan Suriyeli vatandaşların yaş ortalamalarının 22,6 olduğu görülmektedir. Bunun yanında Türkiye genelinde nüfusun yaş ortalamasının 31 Aralık 2019 verileri dikkate alındığında 32,4 olduğu görülmektedir (<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>).

2011’de Ortadoğu’da “Arap Baharı” olarak tanımlanan süreçten; Tunus, Libya ve Mısır gibi ülkeler ile birlikte Suriye de etkilenmiş, oluşan iç savaş sonucu birçok Suriyeli, farklı ülkelere sığınmıştır. Uygulanan “açık kapı politikası” ile Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin sınırdan geçmelerine izin verilmiş, “geçici koruma statüsü” ile yardımlar yapılmıştır. Suriye’deki iç savaşın biteceğini ve sığınmacıların kendi ülkelerine döneceğini düşünen Türkiye, bu sorunu geçici çözümler üreterek ele almıştır(Algül vd., 2015: 4).

Sığınmacı sayısının artmasıyla temel ihtiyaçları karşılamada yaşanan sorunlar ve sorunlarla ilgili ilk aşamada bulunan geçici çözümler, sığınmacı krizinin oluşmasına yol

açmıştır. Suriyeli sığınmacılar ile olan etkileşimlerde toplumun ılımlı davrandığı ve olumlu tutumlar sergilediği görülmektedir. Ayrıca“eğitim politikası”; okul çağında olan Suriyeli çocukların sayıca fazla olması, toplumsal uyumun sağlanması ve söz konusu çocukların topluma kazandırılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır(Emin, 2016: 16).

2.6.2. Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları kentlerdeki sorunlar

Savaşın başlamasından itibaren Türkiye'ye göç eden sığınmacı sayısının devamlı artmasıyla barınma merkezlerinin dışında yerli halkla beraber yaşayan sığınmacıların sayısı da gittikçe artmıştır. Bu durumun sonucunda kentlerde birçok sorun ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalara göre sığınmacılar en fazla sağlık, eğitim, kayıt işlemleri ve barınma konularında sorun yaşamaktadırlar (Kaypak ve Bimay, 2016: 88).

Türkiye'ye kaçak yollardan giren, kayıt altına alınamadığından eğitim ve sağlık gibi haklardan faydalanamayan sığınmacı sayısının fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu konular için gereken yasal düzenlemeler yapılmış fakat eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanmada yaşanan sorunlar devam etmiştir (Algül vd., 2015: 5).

Türkiye'ye sığınmacı olarak gelen Suriyeli ailelerin çoğu barınma merkezlerinde yaşamını sürdürmektedir. Ancak barınma merkezlerinin dışında kalan sığınmacılar kentlerde sosyal, kültüre ve ekonomik birçok sorunla karşılaşmaktadır. Yaşanan birçok sorun da beraberinde uyum sorununu ortaya çıkartmaktadır. Sığınmacılığın geçici olmamasıyla birlikte artan sorunların aşılabilmesi için de sağlıklı bir uyum sürecinin oluşturulması gerekmektedir. Sığınmacıların sorunları belirlenerek çözüm yollarının geliştirilmesi adına çalışmalar yapılması gerekmektedir. Uyum süreci, hem yerel halkın hem de Suriyeli sığınmacıların birbirlerine karşı anlayışları ile mümkün olmaktadır. Ancak göç sürelerinin uzaması ve sığınmacıların kalıcı olma çabaları nedeni ile yerel halk tarafından kabul görmemekte ve uyum sürecinde sıkıntılar yaşamaya devam etmektedirler(Erdem, 2017: 40)

2.6.3. Ekonomik zorluklar

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de yaşayabilmek için uyum sağlamakta oldukça zorlandıkları belirtilmektedir. Ülke dili, yaşam şartları, ekonomik zorluklar, kültürel farklılıklar ve vatan hasreti gibi birçok faktör uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır. Türkiye'de bulunan işsiz nüfusunun olumsuz etkilenmemesi için Suriyeli sığınmacılara

Çalışma izni verilmemektedir. Bu durum ise Suriyeli sığınmacı çocukların alıştırılmasına neden olmaktadır. alışamayan ebeveynler, maddi glkler nedeni ile okul masraflarını, ulaşım masraflarını vb. birçok masrafı karşılayamamaktadır. Savaş ve zorunlu göç nedei ile yaşadıkları maddi ve manevi kayıplara yeni sorunların eklenmesi güçlüklerle baş edebilmelerini daha da zorlaştırmaktadır (Aslan ve Güngör, 2019: 1617).

Suriyeli sığınmacıların yaşadığı ekonomik güçlükler, onlara ekonomik ve fiziksel anlamlarda korunma ihtiyaı hissettirmektedir. Bu durumun, yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde henüz suç oranlarında bir artış gözlemlenmesi de onları korunma ihtiyaçları sebebi ile suç faaliyetlerine itebileceğı ifade edilmektedir. Uyum sağlama sürecinde aidiyet ve amaç duygusunun yetersiz kalması, psikolojik sorunların devam etmesi durumunda suç oranlarında artış yaşanabileceğı belirtilmektedir(ORSAM, 2016: 9).

2.6.4. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların eğitim durumu

Sığınmacıların eğitimiyle ilgili “izleme ve değerlendirme” alışmaları; AFAD'a bağlı okullarda Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’na (AFAD) tarafından, gönüllülerin kurdukları okullarda ilgili gönüllü tarafından yapılmaktadır. Söz konusu çalışmalar, günlük ve sistematik olmayan gözlemlere dayanmaktadır. Bu nedenle Türkiye’nin, sığınmacıların eğitimi konusunda yapılan çalışmaları sistematik bir hale getirmesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB),sığınmacıların eğitimi konusunda “UNHCR” tarafından kullanılan entegrasyon, koruma, katılım, izleme, değerlendirme, erişim, kalite ve ortaklık kriterlerini kullanmaktadır. Sığınmacı konusunun; “uluslararası hukuk”, “uluslararası politika” gibi alanları da kapsayan sosyal bilim perspektifiyle araştırılması gerekmektedir(AFAD, 2014: 35).

2.6.5. Türkiye’deki Suriyeli ğrencilerin devam ettiği eğitim kurumları

MEB’in “Yabancılar Yönelik Eğitim ğretim Hizmetleri Genelgesi” ile Suriyeli olan öğrencilerin eğitim alacakları kurum ve şartlar düzenlenmiştir. Bu ğrencilerin eğitim alma hakkına sahip olduğu yerler; kamp içinde veya dışında bulunan geçici eğitim merkezleri, devlet okulları ve Suriyeli kişiler tarafından açılmış olan özel okullardır (MEB, 2014).

2.6.6. Devlet okullarında eğitiminde dil sorunları

MEB'in genelgesine göre, “yabancı tanıtma belgesi” olan Suriyeli öğrenciler, istedikleri devlet okullarına kayıt yaptırabilir. Suriyeli olan öğrencilerin Türk öğrenciler ile aynı okullarda eğitim almaları, yasal anlamda bir engel teşkil etmemektedir. Fakat bu durumda Suriyeli öğrenciler dil sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Türk eğitim sistemiyle Suriyeli öğrenciler arasında entegrasyon sağlanması halinde, Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim olanaklarının artırılması, dil sorununun çözülmesi açısından büyük önem taşımaktadır (MEB, 2014).

Türkiye’de eğitim gören sığınmacı çocukların ve ebeveynlerinin Türkçe bilmiyor olması, okul öncesi öğretmenlerinin ise Arapça bilmemesi nedeniyle, ciddi iletişim problemleri ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda önemli bir önyargı problemini de beraberinde getiren dil sorunları, Suriyeli çocukların psikolojik ve fiziksel olarak şiddete maruz kalmalarına neden olmaktadır. Yerel halkın ebeveynleri, çocuklarının Suriyeli çocuklarla okutulmasını istememekte, öğretmenlerin ise Suriyeli çocuklara eğitim verme konularında birtakım önyargılara sahip oldukları gözlemlenmektedir. Bu nedenle birçok Suriyeli sığınmacı, kendilerini toplumdan izole ederek yaşamaktadır. Suriyeli sığınmacılar aynı zamanda dil sorunları nedeni ile işgücü piyasasında da nitelikleri kapsamında yer edinememektedir(Ewing ve Taylor, 2009).

Entegrasyon sürecinde, Suriyeli sığınmacıların uyum sağlamasını kolaylaştırmak adına ve dil sorunlarının önüne geçilebilmesi için ücretsiz dil kursları yaygınlaştırılmalı, rehberlik hizmetleri sunulmalı ve eğitime teşvik arttırılmalıdır.

2.6.7. Resmi kaydı olmayan Suriyeli öğrencilerine eğitimi ve geçici eğitim merkezleri

Kamp dışında kalan Suriyelilerin geçici eğitim merkezine ulaşması, kamp içinde kalanlara göre daha zor olmaktadır. Kamp dışında olan ve resmi kayıtları bulunmayan sığınmacı öğrencilerin ise MEB tarafından belirlenen okullarda veya belirlenmiş olan çeşitli binalarda eğitimlerine devam etmeleri sağlanmaktadır. Sığınmacı ailelerin, çocuklarını ulaşım masraflarından dolayı geçici eğitim merkezlerine gönderemedikleri saptanmıştır. Bu durumdan dolayı geçici eğitim merkezlerinde okuyan öğrencilerin devlet okullarında eğitim almaları için birtakım çalışmalar yürütülmektedir (Erdoğan, 2017: 18).

“Geçici eğitim merkezi”; farklı illerde, kamp içinde ve dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatıyla uyumlu olarak Arapça ders verilen, ortaöğretimi ve ilköğretimi kapsayan, okul çağındaki mülteci gençlerin ve çocukların eğitim aldığı kurumlar olarak tanımlanmaktadır (Emin, 2016: 18).

2.6.8. Suriyeli kişilerin açtıkları özel okullar

Suriyeli kişiler, Türkiye’de “özel okul açma” hakkına sahiptirler. Suriyeli aileler istedikleri takdirde çocuklarını o okullara gönderebilir. Fakat maddi yetersizlikten dolayı söz konusu özel okullarda eğitim alan öğrenci sayısı çok olmamaktadır (Kağnıcı, 2017: 1768).

Sığınmacı çocuklara sağlıklı eğitim ortamları sağlamak için dil sorunu başta olmak üzere pek çok konunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çocukların okul ile uyum sağlamaları konusunda psikolojik danışmanlar önemli sorumluluk ve roller üstlenmektedirler. Bu sorumluluk ve roller, psikolojik danışmanların pek çok konuda yeterli olmalarını gerektirmektedir. Sığınmacıların kültürel uyum süreçleri, travma bilgisi ve hak savunuculuğu, söz konusu konulardan bazılarıdır (Emin, 2016: 18).

2.7. Türk Ebeveynlerin Suriyeli sığınmacılara bakış açısı

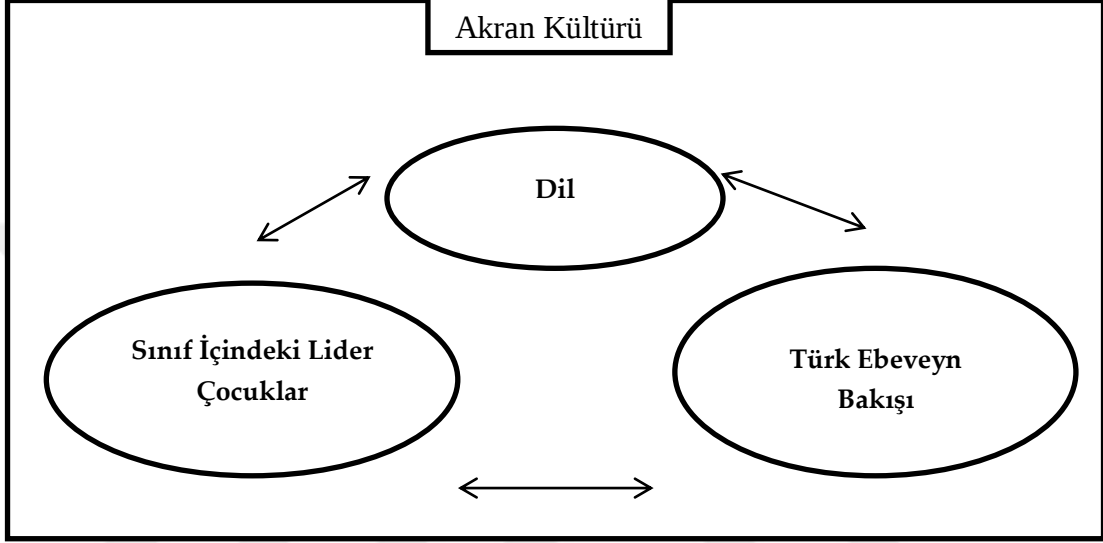
Bu kısımda, Türk ebeveynlerin popüler çocukları, Suriyeli sığınmacıların kültürel farklılıkları, sığınmacı ergenlerde ruh sağlığı sorunları, Suriyeli sığınmacıların psikolojik kültürleşme süreci, sığınmacı öğrencilerin psikososyal uyum sorunları ve öğrenciler arasında dezavantajlı olma durum konularına yer verilecektir.

2.7.1. Türk ebeveynlerde akran kültürü

Türkçe bilen Suriyeliler, bilmeyen çocuklara oranla Türk çocuklar ile daha rahat iletişim kurmaktadır. Türk ebeveynlerin Suriyeli ailelere ve çocuklara karşı bakış açıları, çocuklardaki akran ilişkisini de şekillendirmektedir. Bu şekillenmeyi sağlayan unsurlar da Türk ebeveynlerin bakış açıları, popüler olan çocuklar ve dildir. Sınıflarda yer alan çocukların bazılarının yaşlıları arasında popüler olmaları, akran arasındaki ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Akranları tarafından daha çok kabul gören, lider vasıflı, arkadaşlarını etkisi altına alan çocuklar sınıfta lider çocuklar olarak tanımlanır. Bu çocuklar, akranları üzerinde otorite kurmakta ve oyunun kurallarını kendilerine göre

koymaktadırlar. Sınıf içindeki baskın karakterli Türk çocukları, Suriyeli çocuklar ile olan akran ilişkilerine yön vermekte, “akran kültürünün” yapısını belirlemektedirler(Özger ve Akansel, 2019: 948).

Şekil 1: Suriyeli ve Türk çocukların akran kültürünü oluşturan unsurlar

Kaynak: (Özger ve Akansel, 2019: 949).

Şekil 1 incelendiğinde; Türk ve Suriyeli çocukların akran kültürünü meydana getiren unsurlar şematik olarak gösterilmektedir. Suriyeli çocukların dil sorunu yaşaması, Türk ebeveynlerin Suriyeliler hakkındaki düşünceleri ve okullarda popüler olan çocukların ilişkilere yön vermesi gibi durumlar akran kültürünü etkilemektedir. Akran kültürünü geliştirmek için ailelerin daha ılımlı olmaları ve popüler Türk çocukların Suriyeli çocuklara olumlu yaklaşımları gerekmektedir. Dil konusunda ise öğretmenlerin ve Türk çocukların Suriyeli çocuklara yardımcı olmaları, Suriyeli çocukların adaptasyon sürecini hızlandıracaktır.

Sığınmacı nüfusunda olan doğumların kaydedilmesi, insan ticareti ve sömürü karşısındaki kırılganlığın azaltılması açısından büyük önem taşımaktadır. Sığınmacı kabul eden ülkeler açısından bakıldığında, sığınmacıların beceri düzeyleri ve kapsamlarıyla birlikte spesifik yeteneklerinin de bilinmesi gerekmektedir. Suriyeli aileler, okullarda zorbalıkla karşılaşacakları ve Türk çocuklarla kaynaşmada zorluk çekecekleri düşüncesiyle çocuklarını bulundukları yerde olan devlet okuluna kaydettirmemektedirler (Healy, 2015: 4).

2.7.2. Suriyeli sığınmacıların kültürel farklılıkları

Kültürel farklılıklar; yaşanan anlarda başa çıkma becerisine ihtiyaç duyulan ve strese sebep olan süreçlerdendir. Uluslararası çalışan, göçmen ve sığınmacıların kültürleşme süreçlerini etkileyen faktörlerde farklılıklar bulunsa da, bütün gruplar benzer uyum süreçlerinden geçmektedir(Berry ve Sam, 1997: 321).

Okullarda kültürel olarak öne çıkan farklılıklardan birisi de yemek alışkanlıklarıdır. Okula getirilmesi gereken yemekler konusunda, Suriyeli çocuklar ve aileleri uzun süreler uyum sağlamakta zorluklar yaşamışlardır. Suriyeli aileler çocuklarının yanına, uyum sağlayana kadar gündelik olarak kendi kültürlerinden yiyecekler koymuşlardır (Özger ve Akansel, 2019: 956).

2.7.3. Suriyeli sığınmacıların psikolojik kültürleşme süreci

Psikolojik kültürleşme süreçleri aşağıda açıklanan beş aşamadan meydana gelmektedir(Berry, 1997: 31);

1. Aşamada kültürlerarası temas yaşanır.
2. Aşamada yaşanan deneyimler algılanarak, değerlendirilir ve gözden geçirilir.
3. Aşama yaşanan deneyimlere anlam vermeye başlanarak, baş etme sistemleri kullanılır.
4. Aşamada yaşanan stresin tepkileri oluşur, deneyime yüklenmekte olan anlama göre stres seviyesi değişir.
5. Aşamada uyumun söz konusu olduğu belirlenmiştir. Kişiler kültürleşme sürecine, kültürler arası benzerlikler, statü, eğitim durumu, cinsiyet, yaş ve kişilik özellikleri gibi unsurların etkisiyle başlamaktadır. Hissedilen ayrımcılık, kültürleşme tutumları, baş etme becerileri, sosyal destek ve yeni kültürle etkileşimin süresi gibi faktörler, uyumlanma sürecini etkilemektedir.

İnsanlar kültürleşme sürecine, kültürler arası benzerlikler, yaş, eğitim, statü farkı, cinsiyet gibi birçok faktörün etkisi ile başlamaktadır. Kültürleşme süreci de aslında, uyum sürecini beraberinde getirmektedir. Kültürleşme sürecinin en önemli sorunu ise dil konusunda yeterli olmamaları olmaktadır. Bu nedenle, sığınmacıların sahip oldukları kültüre saygı duyarak, toplum içerisinde kabul ederek ve dil yeterliliğine sahip olmalarını sağlayarak, kültürleştirme faaliyetleri düzenlenmeli ve etkili eğitim programları ile

desteklenerek toplumdaki uyum süreçleri hızlandırılmalıdır (Eisenbruch, 1988: 282). Kültürleşme sürecinin etkin bir süreç olabilmesi adına bireylerin yaş, cinsiyet, eēitim durumu vb.  zellikleri de dikkate alınarak kapsamlı uyum saēlama politikaları geliştirilmelidir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma neden sonuç ilişkisini inceleyen nicel bir araştırma şeklinde tasarlanmıştır. Araştırma içinde yer alan konularında daha detaylı bir bilgi içeriğine sahip olması gerektiğinden dolayı derinlemesine bir anket tekniği kullanılmıştır. Nicel araştırmalarda belirli bir fikir doğrultusunda çeşitli tekniklerle sayılar veriler toplanır ve bu verilerle sayısal bilgilere ulaşılır. Bu sayılar bilgiler başlangıçtaki fikri temsil etmektedir. “Türk Ebeveynlerin Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı” nicel yöntemler kullanılarak tutumların ne yönde olduklarını ortaya koymak için araştırma kapsamında kullanılan sorular ile hipotezlere yanıt aranmıştır. Dolayısıyla çalışmada, veri toplama yöntemi olarak anket uygulaması tekniği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, yüzde ve sayı kullanılarak sunulmuştur.

3.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın ana hipotezi;

H0: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler demografik özelliklere göre farklılık göstermez.

H1: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler demografik özelliklere göre farklılık gösterir.

Araştırmanın alt hipotezleri;

H1a: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler yaşa göre farklılık gösterir.

H1b: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler çocuk sayısına göre farklılık gösterir.

H1c: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler aylık gelire göre farklılık gösterir.

H1d: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

H1e: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler cinsiyete göre farklılık gösterir.

H1f: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler medeni duruma göre farklılık gösterir.

3.3. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma 2020 yılında, Suriyeli öğrenci ve ailelerin yoğun olarak yaşadığı İstanbul ili Sultangazi ilçesindeki Türk öğrenci ebeveynlerine yapılmıştır.

3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

“Türk Ebeveynlerin Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı” başlığı kapsamında oluşturulan evren sayısının büyüklük oranına göre örneklem miktarının belirlenmesi için formül ve tablolara dayandırılmış teknikler geliştirilmiştir. Ana kütle büyüklüklerine ve güvenilirlik düzeylerine göre örneklem miktarlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 50);

Tablo 2: Ana kütle büyüklüklerine ve güvenilirlik düzeylerine göre örneklem miktarları

Evren Büyüklüğü	±0.05 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7
10.000	370	240	313
25.000	378	244	319
50.000	381	245	321
100.000	383	245	322
1000.000	384	246	323

Araştırma kapsamında uygulanacak olan anketlerin Sultangazi ilçesinde yaşayan öğrenci ebeveynlerine yapılması planlanmıştır. Dolayısıyla araştırmanın evrenini Sultangazi ilçesinde bulunan öğrenci ebeveynleri oluşturmaktadır. Anket uygulanacak olan Sultangazi ilçesinde toplam 111.450 öğrenci bulunmaktadır, tabloya bakıldığında 100.000’in üzerindeki evren büyüklüğü için 384 kişilik örneklemin yeterli olduğu görülmektedir, dolayısıyla bu çalışma için yapılan anketlerin hepsinin geçerli olmayacağı varsayılarak 530 adet anket katılımcılara dağıtılmıştır. Sonuç olarak dağıtılan anketlerin 13’ünün eksik olduğu tespit edilmiş ve 517 adet anketin geçerli olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın örneklemini de 517 ebeveyn oluşturmuştur.

3.5. Veri Toplama Araçları

Çalışma verileri, demografik bilgiler anketi ve Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketi kullanılarak toplanmıştır. Anket 7 soruluk demografik bilgiler ve 34 soruluk Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı anketlerinden oluşmaktadır.1 ve 7. Sorular arasında katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum gibi demografik bilgiler istenmektedir. Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı anketinde ise 1 ve 10.sorular arasında Suriyelilerin toplumdaki düzeni nasıl etkiledikleri, çevrelerine uyum sağlayıp sağlamadıkları gibi toplumsal uyum ile ilgiler sorular sorulmuştur. 11 ve 34. sorular arasındaki sorularda ise Suriyeli öğrencilerin okul ortamında ve eğitim süreçlerindeki uyum sorunları ve nedenleri, Türk ebeveynlerin çocuklarını Suriyeli öğrencilerle aynı ortamda bulundurmak isteyip istemediklerine yönelik sorular sorulmuştur.

Anket soruları hazırlanırken uzman görüşü alınmış olup geçerlilik ve güvenilirlik testleri uygulanmıştır. Bu testler sonucunda güvenilirliği düşüren sorular ankette çıkarılmış, anket veri ve analizleri bu doğrultuda elde edilmiştir. Kullanılan anketin test sonucunda elde edilmiş olan güvenilirliği (KMO değeri) 0,770 bulunmuştur. Ayrıca, ankette yer alan boyutların güvenilirlik sonuçları detaylı olarak “4.1. Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketi için Güvenilirlik ve Faktör Analizi” başlığı altında verilmiştir.

“Türk Ebeveynlerin Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı” başlıklı bu çalışma, göç kuramı ve Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacı çocuklara Türk ebeveynlerin bakış açılarının teorik çerçevede sunulması için anket uygulaması yapılmıştır. Bu çerçevede ilk olarak literatür taramaları yapılmış ve araştırmaya yönelik bilgiler sistemli olarak toplanmıştır. Elde edilmiş olan bilgiler, konu ile anlamlı ve ilgili bir bütün oluşturabilecek şekilde incelenmiştir. Çalışmanın teorik kapsamı oluşturulmuş ve ardından uygulama ve bulgular değerlendirilmiştir. Uygulama kısmında amaca uygunluğu açısından daha önce bu konuda yapılmış araştırmalar fazla olmadığı gözlemlendiğinden anket için diğer anketler örnek alınmış, aynı zamanda ek sorular da geliştirilerek amaca uygun ve amacı gerçekleştirecek eklemeler yapılmıştır.

Türk ebeveynlere yönelik yapılan bu çalışmada anket uygulaması yapılmıştır. Anketlerin bir kısmı okullarda çalışan öğretmenler yardımıyla ebeveynlere ulaştırılmıştır.

Anketlerin büyük çoğunluğu yine öğretmenler tarafından sanal ortamda öğrenci ebeveynlerine gönderilmesi sağlanmış ve sanal ortamda toplanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, verilerin çözümlenmesinde ve analiz edilmesinde neden sonuç ilişkisini esas alan ankete dayalı nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Yapılan betimsel analizler neticesinde betimlemeler açıklandıktan sonra katılımcıların uygulanan anketlere vermiş oldukları cevaplar, bilgisayar ortamlarında excell formatı çerçevesinde tablolatırılmıştır. Anketler sonucunda elde edilen veriler, SPSS istatistik teknikleri ile analiz edilmiştir. Ayrıca katılımcılardan elde edilen veriler, araştırma boyutları ve demografik değişkenler için t-testi, One Way Anova analizi ve Post-Hoc karşılaştırma testleri yardımı ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler incelenmiş, sonuç ve öneriler oluşturulmuştur.

4.BULGULAR

Araştırma kapsamında Türk ebeveynlerin Suriyeli öğrencilere bakış açısı araştırılmıştır. Araştırma konusu beş ana boyut altında incelenmiştir. Bu kapsamda Suriyeli öğrencilerin ve ailelerinin toplumsal hayatta yaşadığı sorunlar, öğrencilerin eğitim hayatında karşılaştıkları kabul görme sorunları irdelenmiştir. Araştırma ile elde edilen verilerin analizi sonucu çeşitli bulgular elde edilmiştir.

İstatistiki test teknikleri arasında seçim yapılırken iki adet grup arasında bir karşılaştırma yapılabilmesi için bağımsız t-testi, 2'den daha çok gruplar arasında bir karşılaştırma yapılabilmesi istendiğinde One Way anova (tek yönlü Varyans) analizlerinden yararlanılmıştır. Farklılıkların belirlenebildiği, farklılığa neden olan grupların da belirlenebilmesi amacıyla Tukey testi ve Post-Hoc karşılaştırma testleri kullanılmıştır. Yapılmış olan testlerde Cronbach Alpha katsayısı 0,05 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca bu bölümde araştırmanın alt boyutları ile demografik değişkenler için t-Testi, One Way Anova Analizi ve Post-Hoc Karşılaştırma Testleri yapılmıştır.

4.1. Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketi için Güvenilirlik ve Faktör Analizi

Yapılan araştırmada kullanılan ankete faktör analizi uygulanmıştır. Ayrıca faktör analizi ile birlikte anket alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları da incelenmiştir.

Faktör analizinin amacı; birbirine benzer amaçları bulunan soruları aynı başlık altında toplamak suretiyle yapılan analizlerin kolayca anlaşılmasını ve sade bir neticeye ulaşabilmek amacıyla yapılacak olan analizlerin sayısını azaltmaktır. Faktör analizleri bütün veri setleri üzerine uygulanmaz. Değişkenler arasında bulunan ilişkinin büyüklük düzeyini ortaya koyan katsayı değerlerine Kaiser Mayer Olkin (KMO) denir. Faktör analizlerinin uygulanacağı veri setlerinin KMO değerleri yüksek olan ve Barlett test istatistikleri sonuçlarının da anlamlı olması gerekir. KMO değeri, 0-1 arasında değerler almakta, değişkenler arasında bulunan ilişkinin de düzeyi arttıkça KMO değerleri 1'e, azaldıkça da 0'a yaklaşmaktadır.

Faktör analizlerinin yapılabilmesi için KMO değeri önemli bir kriter olsa dahi yalnız başına yeterli olmaz. Faktör analizleri yapılabilmesi için aynı zamanda Barlett test

istatistiklerinin sonuçlarının anlamlı olması gerekir. Diğer bir ifade ile alfa değeri olan 0,05'ten daha küçük olması gerekmektedir.

Araştırma anketini oluşturan grubunun orijinal yapısı (34 madde) faktör analizi ile test edilmiştir. İlk aşamasında anket yapısının faktör analizine uygunluğu Bartlett testi ile test edilmiştir. İkinci aşamada faktör analizi sonuçları incelenerek anket veya boyutlara uygun olmayan maddelerin olup olmadığı araştırılmış ve tespit edilmesi durumunda ilgili maddelerin çalışmadan çıkarılması ve bu sayede uygun sonuçlar elde edilmesi amaçlanmıştır. Son aşamada elde bulunan anket ve alt boyutların mevcut son hallerinin güvenilirlik katsayıları incelenmiştir.

Yapılan ön çalışma sonrasında SOBAA17, SOBAA18, SOBAA21, SOBAA24, SOBAA27 ve SOBAA28 maddelerinin güvenilirliği olumsuz yönde etkilendiği ve faktör analizi sonucunda olumsuz sonuçlar verdiği gözlenmiştir. Bu yüzden anketten çıkartılarak analizin yinelenmesine karar verilmiştir. Uygun olmadığı tespit edilen 6 maddenin çıkarılması sonucunda elde edilen faktör analizi sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 3: Suriyeli öğrencilere bakış açısı anketi için faktör analizi tablosu

Kaiser-Meyer-Olkin(KMO)= 0,770; P=0,00				Faktör Yükleri				
Düzye	Soru	Ortalama	Alfa	1	2	3	4	5
F1	SOBAA3	3,1973	0,827	,006	-,004	,731	,261	-,136
	SOBAA4	3,1547		-,025	-,004	,718	,215	-,192
	SOBAA5	3,5338		-,015	-,038	,743	,099	,031
	SOBAA6	3,4449		-,020	,068	,805	,057	-,019
	SOBAA7	3,4507		-,073	-,043	,726	,228	,101
F2	SOBAA1	3,9168	0,741	,027	-,037	,254	-,007	,699
	SOBAA2	3,1044		,001	,010	-,052	-,201	,631
	SOBAA8	3,3385		,001	-,013	-,234	-,041	,648
	SOBAA9	3,4932		-,001	,021	-,054	,004	,794
	SOBAA10	4,0464		-,034	-,006	-,035	,062	,687

F3	SOBAA23	2,9014	0,778	,021	-,020	,061	,648	-,077
	SOBAA29	3,0735		,003	,005	,176	,703	-,039
	SOBAA30	3,3501		-,045	,034	,287	,747	,070
	SOBAA31	3,3714		,017	,086	,239	,697	,111
	SOBAA32	2,9516		,028	-,054	,066	,726	-,211
F4	SOBAA15	4,4507	0,840	,004	,675	,023	-,034	-,031
	SOBAA16	4,6750		-,018	,650	-,002	-,042	-,063
	SOBAA19	4,6228		,009	,683	-,058	,085	-,048
	SOBAA20	4,4197		-,102	,592	,044	-,026	,091
	SOBAA22	4,5764		-,033	,799	,008	-,026	-,006
	SOBAA33	4,6170		,012	,843	-,007	,038	,031
	SOBAA34	4,7273		,037	,832	-,031	,058	,014
F5	SOBAA11	4,0484	0,916	,870	-,010	-,012	,025	-,004
	SOBAA12	3,9323		,893	-,004	-,038	,020	-,008
	SOBAA13	3,9265		,838	,003	-,062	-,048	-,015
	SOBAA14	3,7176		,706	-,116	,032	-,076	-,009
	SOBAA25	4,0135		,843	,017	-,009	,055	,013
	SOBAA26	3,9342		,888	,008	-,048	,070	,005

Araştırmada kullanılan anketin faktör analizlerine uygun olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla Barlett testi yapılmıştır. Yapılan bu test sonucunda elde edilmiş olan anketin KMO değeri 0,770 bulunmuştur. Ayrıca yapılan Barlett testi neticesinde p değeri ise 0,000 şeklinde hesaplanmıştır (Alpha= 0,05> p=0,00). Dolayısıyla araştırma kapsamında kullanılmış olan anket faktör analizlerine uygundur.

Tablo 4: Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketinin tahmin değerleri

Boyut	Madde	α (0,786)
F1	SOBAA 3. Suriyeli sığınmacılar toplumsal düzeni bozmaktadır.	0,827
	SOBAA 4. Suriyeli sığınmacılar göç ettiğinden beri hırsızlık, gasp vb. toplumsal düzeni bozan suçların arttığını düşünüyorum.	
	SOBAA 5. Suriyeli sığınmacılarla iletişim kurmakta zorlanıyorum.	
	SOBAA 6. Suriyeli sığınmacılara sosyal yardım konusunda ayrıcalık tanındığını düşünüyorum.	
	SOBAA 7. Suriyeli sığınmacılar kendileri için oluşturulan kamp bölgelerinde yaşamalıdır.	
F2	SOBAA 1. Savaş, doğal afet vb. nedenlerle göç eden insanlara toplum tarafından yardım edilmelidir.	0,741
	SOBAA 2. Savaş dolayısıyla Suriyeli sığınmacıların ülkemize göç etmesini doğru buluyorum.	
	SOBAA 8. Suriyeli sığınmacılara yaşamlarını devam ettirebilmeleri için yapılan sosyal yardımları doğru buluyorum.	
	SOBAA 9. İncanım gereği Suriyeli sığınmacılara yardım etmek isterim.	
	SOBAA 10. Eğitim hakkının bütün çocuklara eşit olarak uygulanması gerektiğini düşünüyorum.	
F3	SOBAA 23. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin, çocuğumu olumsuz davranışlara (küfür, kavga vb.) alıştıracağını düşünüyorum.	0,778
	SOBAA 29. Ahlak ve görgü kuralları bakımından Suriyeli sığınmacı öğrencilerin yetersiz olduğunu düşünüyorum.	
	SOBAA 30. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin kişisel bakım ve temizlik konularında yetersiz olduklarını düşünüyorum.	
	SOBAA 31. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin gerekli sağlık kontrollerinin (aşı vb.) gerekli düzeyde yapıldığını düşünmüyorum	
	SOBAA 32. Çocuğuma Suriyeli sığınmacı öğrencilerden hastalık bulaşabileceğini düşünüyorum.	
F4	SOBAA 15. Suriyeli sığınmacı öğrenciler kendileri için oluşturulan eğitim -öğretim kurumlarında eğitim görmelidir.	0,840
	SOBAA 16. Suriyeli öğrenciler sadece kendileri için oluşturulmuş sınıflarda eğitim almalıdır.	
	SOBAA 19. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin eğitimi için yapılan yardımları doğru bulmuyorum.	
	SOBAA 20. Çocuğumun okulda Suriyeli sığınmacı öğrencilerle arkadaşlık kurmasını doğru bulmuyorum.	
	SOBAA 22. Çocuğumun Suriyeli sığınmacı bir öğrenciyle aynı sırada oturmasını istemem.	
	SOBAA 33. Suriyeli sığınmacı öğrencilerle birlikte eğitim almaları çocukların merhamet, yardımlaşma, hoşgörü gibi değerlerini olumlu yönde artırmaktadır. BU	
	SOBAA 34. İmkânım olsa çocuğumu Suriyeli sığınmacı öğrencilerle aynı okula göndermem.	
F5	SOBAA 11. Çocuğumun eğitim ile ilgili konularda Suriyeli öğrencilere yardımcı olmasını isterim.	0,916
	SOBAA 12. Suriyeli öğrencilerin okul kurallarına uyduğu takdirde çocuğumla aynı okulda eğitim görmelerini isterim.	
	SOBAA 13. Suriyeli velilerin çocukları ile yeteri kadar ilgilenmedikleri için, Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının yetersiz olduğunu düşünüyorum.	
	SOBAA 14. Eğitim hakkı her koşulda, eşit şartlarda uygulanmalıdır.	
	SOBAA 25. Gösteri, tiyatro vb. sanatsal faaliyetlerde Suriyeli sığınmacı öğrencilerinde etkinliğe katılmasını doğru buluyorum.	
	SOBAA 26. Çocuğumun içinde olduğu grup çalışmasında Suriyeli öğrenciler de bulunabilir.	

Faktör analizi sonucunda araştırma anketinin 5 alt boyutunun olduğu tespit edilmiştir ve bu alt boyutlar geçici olarak F1, F2, F3, F4 ve F5 olarak adlandırılmıştır. Alt boyutlara ait soruların dağılımı incelendikten sonra alt boyutların isimlendirilmesine karar verilmiştir.

Araştırma anketinin alt boyutlarından F1 boyutu SOBAA3, SOBAA4, SOBAA5, SOBAA6 ve SOBAA7 olmak üzere 5 madde ile ifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu boyuta ait güvenilirlik katsayısı Cronbach alfanın 0,827 olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlara bakarak F1 boyutunun güvenilir olduğuna karar verilmiş ve bundan sonraki bölümlerde bu boyuttan “Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi” olarak bahsedilmesine karar verilmiştir. F2 boyutu SOBAA1, SOBAA2, SOBAA8, SOBAA9 ve SOBAA10 olmak üzere 5 madde ile ifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu boyuta ait güvenilirlik katsayısı Cronbach alfanın 0,741 olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlara bakarak F2 boyutunun güvenilir olduğuna karar verilmiş ve bundan sonraki bölümlerde bu boyuttan “Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi” olarak bahsedilmesine karar verilmiştir. F3 boyutu SOBAA23, SOBAA29, SOBAA30, SOBAA31 ve SOBAA32 olmak üzere 5 madde ile ifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu boyuta ait güvenilirlik katsayısı Cronbach alfanın 0,778 olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlara bakarak F3 boyutunun güvenilir olduğuna karar verilmiş ve bundan sonraki bölümlerde bu boyuttan “Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması” olarak bahsedilmesine karar verilmiştir. F4 boyutu SOBAA15, SOBAA16, SOBAA19, SOBAA20, SOBAA22, SOBAA33 ve SOBAA34 olmak üzere 7 madde ile ifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu boyuta ait güvenilirlik katsayısı Cronbach alfanın 0,840 olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlara bakarak F4 boyutunun güvenilir olduğuna karar verilmiş ve bundan sonraki bölümlerde bu boyuttan “Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma” olarak bahsedilmesine karar verilmiştir. F5 boyutu SOBAA11, SOBAA12, SOBAA13, SOBAA14, SOBAA25 ve SOBAA26 olmak üzere 6 madde ile ifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu boyuta ait güvenilirlik katsayısı Cronbach alfanın 0,916 olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlara bakarak F5 boyutunun güvenilir olduğuna karar verilmiş ve bundan sonraki bölümlerde bu boyuttan “Suriyeli Çocuklar ile Karma Eğitime Karşı Olmama” olarak bahsedilmesine karar verilmiştir.

Tablo 5: Suriyeli Öğrencilere Bakış Açısı Anketi için faktör adlandırması

Faktör	Faktör Adları
F1	Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Olusturduğu Düşüncesi
F2	Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi
F3	Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması
F4	Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma
F5	Suriveli Çocuklar ile Karma Eğitime Karşı Olmama

4.2. Demografik analizler

Demografik bulgular başlığı altında; cinsiyet, medeni durum, yaş, aylık gelir, eğitim durumu ve çocuk sayısı gibi değişkenlerin dağılımları, betimleyici özellik taşıyan analizler ile incelenmiştir.

Tablo 6: Demografik değişkenlerin frekans tablosu

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	478	92,5%
	Erkek	39	7,5%
Medeni Durum	Evli	495	95,7%
	Bekâr	22	4,3%
Yaş	20-29 Yaş	65	12,6%
	30-39 Yaş	338	65,4%
	40-49 Yaş	111	21,5%
	50 Yaş Üstü	3	0,6%
Aylık Gelir	1000-1999 TL	24	4,6%
	2000-2999 TL	203	39,3%
	3000-3999 TL	136	26,3%
	4000-4999 TL	81	15,7%
	5000 TL ve Üzeri	73	14,1%
Eğitim Durumu	İlkokul	203	39,3%
	Ortaokul	173	33,5%
	Lise	93	18,0%
	Lisans	48	9,3%
Çocuk Sayısı	1 Çocuk	33	6,4%
	2 Çocuk	222	42,9%
	3 Çocuk	178	34,4%
	4 Çocuk	66	12,8%
	5 Çocuk ve Üstü	18	3,5%

Demografik değişkenlere ilişkin frekans değerlerinin verildiği tabloda da görüldüğü üzere araştırma 478 kadın (%92,5) ve 39 (%7,5) erkek katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca katılımcıların 495'inin evli (%95,7) ve 22'sinin bekâr (4,3) olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlara bakarak araştırma örnekleminin genel çoğunluğunun evli ve kadın katılımcılardan oluşturduğu söylenebilir. Katılımcıların yaşlarına ait dağılım incelendiğinde 20-29 yaş arasında 65 kişi(%12,6), 30-39 yaş arasında 338 (%65,4) kişi, 40-49 yaş arasında 111 kişi(%21,5) ve 50 yaş üstü 3 (%0,6) kişinin olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların aylık gelir dağılımı incelendiğinde 24 kişinin (%4,6) 1000-1999 TL arasında, 203 kişinin (%39,3) 2000-2999 TL arasında, 136 kişinin (%26,3) 3000-3999 TL arasında, 81 kişinin (%15,7) 4000-4999 TL arasında ve 73 kişinin (%14,1) ise 5000 TL üzerinde aylık gelirinin olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan kişilerin 203'ünün ilkokul (%39,3), 173'ünün ortaokul (%33,5), 93'ünün lise(%18,0) ve 48'inin ise lisans(%9,3) düzeyinde eğitim aldıkları tespit edilmiştir.

4.3. Araştırma boyutları ve demografik değişkenler için t-testi, One Way Anova analizi ve Post-Hoc karşılaştırma testleri

İstatistiksel test yöntemleri arasından seçim yaparken iki grup arasında karşılaştırma yapılması amaçlandığında bağımsız t-testi ve 2'den fazla olan grup arasında karşılaştırma yapılması istenildiğinde ise One way anova (tek yönlü varyans) analizi kullanılmıştır. Farklılıkların tespit edildiği farklılığa sebep olan grupların saptanması için Post-Hoc karşılaştırma testleri ve Tukey testinden yararlanılmıştır. Yapılan testlerde Alpha katsayısı 0,05 olarak alınmıştır.

4.3.1. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin yaşa göre değişimi

Tablo 7: Yaş ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu

	Düzeyler	Yaş	N	Yüzde (%)	Ort.	F Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
Araştırma Boyutları	Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi	20-29 Yaş	65	12,6	3,4954	1,131	,336	H1 Red
		30-39 Yaş	338	65,4	3,3503			
		40-49 Yaş	111	21,5	3,3135			
		50 Yaş Üstü	3	,6	2,6000			
	Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi	20-29 Yaş	65	12,6	3,5938	2,861	,036	H1 Kabul B>C
		30-39 Yaş	338	65,4	3,6385			
		40-49 Yaş	111	21,5	3,4090			
		50 Yaş Üstü	3	,6	3,0000			
	Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması	20-29 Yaş	65	12,6	2,9723	7,364	,000	H1 Kabul A,B,C>D
		30-39 Yaş	338	65,4	3,1533			
		40-49 Yaş	111	21,5	3,2072			
		50 Yaş Üstü	3	,6	1,0000			
	Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma	20-29 Yaş	65	12,6	4,6132	,142	,935	H1 Red
		30-39 Yaş	338	65,4	4,5811			
		40-49 Yaş	111	21,5	4,5779			
		50 Yaş Üstü	3	,6	4,5238			
	Suriyeli Çocuklar ile Karma Eğitime Karşı Olmama	20-29 Yaş	65	12,6	3,8821	,270	,847	H1 Red
		30-39 Yaş	338	65,4	3,9181			
		40-49 Yaş	111	21,5	3,9850			
		50 Yaş Üstü	3	,6	4,0556			

H0a: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler yaşa göre farklılık göstermez.

H1a: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler yaşa göre farklılık gösterir.

Araştırma katılımcılarının sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerinin katılımcıların yaşına göre farklılık gösterip göstermediği F-Testi ile irdelenmiştir. Yapılan test sonucunda “Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi” ($p=0,336$), “Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma” ($p=0,935$) ve “Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama” ($p=0,847$) düşüncesi için H0a kabul edilmiştir ($p>0,05$). Bu sonuçlara bakarak ilgili boyutların yaşa göre farklılık göstermediği söylenebilir.

“Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi” ($p=0,036$) ve “Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması” ($0,000$) düşünceleri için H1a hipotezi kabul edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuçlara bakarak sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesi ve sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olması düşüncesi yaşa göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Ortalama değerler incelendiğinde 30-39 yaş arasında olan katılımcıların sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesine 40-49 yaş arasındaki katılımcılara göre daha fazla katıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca 50 yaş üstü katılımcıların sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olması düşüncesine diğer yaş gruplarındaki katılımcılara göre daha az olduğu saptanmıştır.

Genel olarak bakıldığında örneklemin %65,4'ünü oluşturan 30-39 yaş arasında bulunan bireylerin sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesini örneklemin %21,5'ini oluşturan 40-49 yaş arasındaki bireylere göre daha yüksek düzeyde desteklediği gözlenmiştir.

4.3.2. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin çocuk sayısına göre değişimi

Tablo 8: Çocuk sayısı ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu

	Düzeyler	Çocuk Sayısı	N	Yüzde	Ort.	F Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
Araştırma Boyutları	Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi	1 Çocuk	33	6,4	2,9273	2,467	,044	H1 Kabul B>A
		2 Çocuk	222	42,9	3,4414			
		3 Çocuk	178	34,4	3,3820			
		4 Çocuk	66	12,8	3,2121			
		5 Çocuk ve Üstü	18	3,5	3,3667			
	Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi	1 Çocuk	33	6,4	3,6000	4,971	,001	H1 Kabul E>A,B,C,D
		2 Çocuk	222	42,9	3,5820			
		3 Çocuk	178	34,4	3,5348			
		4 Çocuk	66	12,8	3,4697			
		5 Çocuk ve Üstü	18	3,5	4,3667			
	Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması	1 Çocuk	33	6,4	2,6000	4,237	,002	H1 Kabul A<B,C,D
		2 Çocuk	222	42,9	3,1991			
		3 Çocuk	178	34,4	3,1528			
		4 Çocuk	66	12,8	3,0242			
		5 Çocuk ve Üstü	18	3,5	3,4000			
	Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma	1 Çocuk	33	6,4	4,6061	1,908	,108	H1 Red
		2 Çocuk	222	42,9	4,5907			
		3 Çocuk	178	34,4	4,6172			
		4 Çocuk	66	12,8	4,5195			
		5 Çocuk ve Üstü	18	3,5	4,3730			
	Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama	1 Çocuk	33	6,4	3,8889	1,062	,374	H1 Red
		2 Çocuk	222	42,9	3,8483			
		3 Çocuk	178	34,4	3,9934			
		4 Çocuk	66	12,8	4,0025			
		5 Çocuk ve Üstü	18	3,5	4,0833			

H0b: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler çocuk sayısına göre farklılık göstermez.

H1b: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler çocuk sayısına göre farklılık gösterir.

Araştırma katılımcılarının sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerinin katılımcıların çocuk sayısına göre farklılık gösterip göstermediği F-Testi ile irdelenmiştir. Yapılan test sonucunda “Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma” ($p=0,108$) ve “Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama” ($p=0,374$) düşüncesi için H_0 kabul edilmiştir ($p>0,05$). Bu sonuçlara bakarak ilgili boyutların Çocuk Sayısına göre farklılık göstermediği söylenebilir.

“Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi” ($p=0,044$), “Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi” ($p=0,001$) ve “Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması” ($0,002$) düşünceleri için H_1 hipotezi kabul edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuçlara bakarak toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesi, sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesi ve sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olması düşüncesi çocuk sayısına göre farklılık gösterdiği söylenebilir.

Ortalama değerler incelendiğinde 1 çocuk sahibi olan katılımcıların sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesine 2 çocuk sahibi olan katılımcılara göre daha az katıldığı gözlemlenmiştir.

5 ve daha fazla çocuk sahibi olan katılımcıların sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesine 5’ten daha az çocuk olan katılımcılara göre daha az katıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca 1 çocuk sahibi katılımcıların sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olması düşüncesine diğer çocuk sahibi gruplarındaki katılımcılara göre daha az olduğu saptanmıştır.

Genel olarak bakıldığında katılımcıların %42,9’unu oluşturan 2 çocuk sahibi katılımcıların sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğunu düşünürken bu düşünce katılımcıların %6,4’ünü oluşturan 1 çocuk sahibi katılımcılarda daha düşük düzeydedir. Ayrıca katılımcıların %3,5’ini oluşturan 5 ve daha fazla çocuk sahibi olan katılımcılar Sığınmacı çocuklara yardım edilmesi gerektiğini düşünürken araştırmaya katılanların %96,5’ini oluşturan ve 5’ten daha az çocuk sahibi olan katılımcılar bu düşünceye daha az katılmaktadır.

4.3.3. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin aylık gelire göre değişimi

Tablo 9: Aylık gelir ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu

	Düzeyler	Aylık Gelir	N	Yüzde	Ort.	F Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
Araştırma Boyutları	Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi	1000-1999 TL	24	4,6	3,2000	3,034	,017	H1 Kabul B>C
		2000-2999 TL	203	39,3	3,5369			
		3000-3999 TL	136	26,3	3,2397			
		4000-4999 TL	81	15,7	3,2049			
		5000 TL ve Üzeri	73	14,1	3,2904			
	Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi	1000-1999 TL	24	4,6	3,9000	4,805	,001	H1 Kabul C>B
		2000-2999 TL	203	39,3	3,4355			
		3000-3999 TL	136	26,3	3,7706			
		4000-4999 TL	81	15,7	3,5210			
		5000 TL ve Üzeri	73	14,1	3,5863			
	Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması	1000-1999 TL	24	4,6	3,1000	1,353	,249	H1 Red
		2000-2999 TL	203	39,3	3,1941			
		3000-3999 TL	136	26,3	3,0382			
		4000-4999 TL	81	15,7	3,0198			
		5000 TL ve Üzeri	73	14,1	3,2521			
	Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma	1000-1999 TL	24	4,6	4,7083	1,382	,239	H1 Red
		2000-2999 TL	203	39,3	4,5735			
		3000-3999 TL	136	26,3	4,6071			
		4000-4999 TL	81	15,7	4,5115			
		5000 TL ve Üzeri	73	14,1	4,6106			
	Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama	1000-1999 TL	24	4,6	3,7847	1,349	,251	H1 Red
		2000-2999 TL	203	39,3	3,8719			
		3000-3999 TL	136	26,3	3,9203			
		4000-4999 TL	81	15,7	4,1091			
		5000 TL ve Üzeri	73	14,1	3,9498			

H0c: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler aylık gelire göre farklılık göstermez.

H1c: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler aylık gelire göre farklılık gösterir.

Araştırma katılımcılarının sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerinin katılımcıların aylık gelirine göre farklılık gösterip göstermediği F-Testi ile irdelenmiştir. Yapılan test sonucunda “Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması” (0,249) düşünceleri, “Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma” (p=0,239) ve “Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama” (p=0,251) düşüncesi için H0c kabul edilmiştir (p>0,05). Bu sonuçlara bakarak ilgili boyutların Aylık Gelirine göre farklılık göstermediği söylenebilir.

“Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi” (p=0,017) ve “Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi” (p=0,001) için H1c hipotezi kabul edilmiştir (p<0,05). Bu sonuçlara bakarak toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesi ve sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesi aylık gelire göre farklılık gösterdiği söylenebilir.

Genel olarak bakıldığında katılımcıların %39,3'ünü oluşturan 2000-2999 TL arasında aylık geliri olan katılımcılar sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğunu düşünmektedir. Ayrıca sığınmacı çocuklara yardım edilmesi gerekliliğini, diğer gelir seviye gruplarına göre daha düşük düzeyde katılmaktadır.

4.3.4. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin eğitim durumuna göre değişimi

Tablo 10: Sığınmacı çocuklar ve eğitim durumu ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu

	Düzeyler	Eğitim Durumu	N	Yüzde	Ort.	F Değeri	P Değeri	Hipot ez/ Post Hoc
Araştırma Boyutları	Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi	İlkokul	203	39,3	3,2798	6,434	,000	H1 Kabul C>A, D
		Ortaokul	173	33,5	3,4208			
		Lise	93	18,0	3,6258			
		Lisans	48	9,3	2,9250			
	Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi	İlkokul	203	39,3	3,5005	1,856	,136	H1 Red
		Ortaokul	173	33,5	3,6520			
		Lise	93	18,0	3,5376			
		Lisans	48	9,3	3,7375			
	Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması	İlkokul	203	39,3	3,0069	3,537	,015	H1 Kabul C >A
		Ortaokul	173	33,5	3,1908			
		Lise	93	18,0	3,3312			
		Lisans	48	9,3	3,0375			
	Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma	İlkokul	203	39,3	4,5686	1,288	,278	H1 Red
		Ortaokul	173	33,5	4,5855			
		Lise	93	18,0	4,6498			
		Lisans	48	9,3	4,5179			
	Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama	İlkokul	203	39,3	3,9491	,194	,901	H1 Red
		Ortaokul	173	33,5	3,9229			
		Lise	93	18,0	3,9373			
		Lisans	48	9,3	3,8472			

H0d: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler, eğitim durumuna göre farklılık göstermez.

H1d: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler, eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

Araştırma katılımcılarının sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerinin katılımcıların eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği F-Testi ile irdelenmiştir. Yapılan test sonucunda “Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma” (p=0,278), “Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama” (p=0,901) ve “Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi” (p=0,136) düşünceleri için H0d kabul edilmiştir (p>0,05). Bu sonuçlara bakarak ilgili boyutların eğitim durumuna göre farklılık göstermediği söylenebilir.

“Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi” ($p=0,000$) ve “Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması” ($p=0,015$) düşüncesi için H1d hipotezi kabul edilmiştir ($p<0,05$). Sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesi ve sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olması düşüncesi eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği söylenebilir.

Yapılan araştırmada katılımcılarının %18’ini oluşturan lise düzeyinde eğitim almış kişiler “Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu” ve “Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması” düşüncelerini katılımcıların %39,3’ünü oluşturan ilkokul düzeyinde eğitim almış kişilere göre daha fazla desteklemektedir.

4.3.5. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin cinsiyete göre değişimi

Tablo 11: Cinsiyet ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki için f-testi tablosu

Araştırma Boyutları	Düzyeler	Cinsiyet	N	Yüzde	Ort.	F Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
	Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi	Kadın	478	92,5	3,3653	1,022	,311	H1 Red
		Erkek	39	7,5	3,2462			
	Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi	Kadın	478	92,5	3,5745	-,538	,591	H1 Red
		Erkek	39	7,5	3,6462			
	Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması	Kadın	478	92,5	3,1264	-,296	,767	H1 Red
		Erkek	39	7,5	3,1692			
	Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma	Kadın	478	92,5	4,5891	,947	,344	H1 Red
		Erkek	39	7,5	4,5238			
	Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama	Kadın	478	92,5	3,9121	-1,571	,117	H1 Red
		Erkek	39	7,5	4,1325			

H0e: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler, cinsiyete göre farklılık göstermez.

H1e: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler, cinsiyete göre farklılık gösterir.

Araştırma katılımcılarının sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerinin katılımcıların cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediği F-Testi ile irdelenmiştir. Yapılan test sonucunda “Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi” ($p=0,311$), “Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi” ($p=0,591$), “Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması” ($p=0,767$), “Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma” ($p=0,344$) ve “Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama” ($p=0,117$) düşüncesi için H0e kabul edilmiştir ($p>0,05$). Bu sonuçlara bakarak ilgili boyutların cinsiyete göre farklılık göstermediği söylenebilir.

Araştırmanın %92,5'i kadın, %7,5 ini erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Sonuçlara bakıldığında katılımcıların cinsiyetinin araştırma boyutlarına etkisi olmadığı görülmektedir.

4.3.6. Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerin medeni duruma göre değişimi

Tablo 12: Medeni Durum ile Sığınmacı Çocuklar ile İlgili Düşünceler Arasındaki İlişki İçin F-Testi Tablosu

	Düzeyler	Medeni Durum	N	Yüzde	Ort.	F Değeri	p Değeri	Hipotez/ Post Hoc
Araştırma Boyutları	Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi	Evli	495	95,7	3,3721	1,340	,194	H1 Red
		Bekar	22	4,3	3,0000			
	Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi	Evli	495	95,7	3,5903	1,144	,265	H1 Red
		Bekar	22	4,3	3,3455			
	Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması	Evli	495	95,7	3,1349	,665	,507	H1 Red
		Bekar	22	4,3	3,0091			
	Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma	Evli	495	95,7	4,5792	-1,283	,200	H1 Red
		Bekar	22	4,3	4,6948			
	Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama	Evli	495	95,7	3,9303	,198	,843	H1 Red
		Bekar	22	4,3	3,8939			

H0f: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler medeni duruma göre farklılık göstermez.

H1f: Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler medeni duruma göre farklılık gösterir.

Araştırma katılımcılarının sığınmacı çocuklar ile ilgili düşüncelerinin katılımcıların medeni durumuna göre farklılık gösterip göstermediği F-Testi ile irdelenmiştir. Yapılan test sonucunda “Sığınmacı Çocukların Toplumda Negatif Etki Oluşturduğu Düşüncesi” (p=0,194), “Sığınmacı Çocuklara Yardım Edilmeli Düşüncesi” (p=0,265), “Sığınmacı Çocukların Sağlık Kontrollerinin Yetersiz Olması” (0,507), “Sığınmacı Çocuklarla Sınıftaki Eğitime Karşı Olma” (p=0,200) ve “Suriyeli Çocukların ile Karma Eğitime Karşı Olmama” (p=0,843) düşüncesi için H0f kabul edilmiştir (p>0,05). Bu sonuçlara bakarak ilgili boyutların medeni duruma göre farklılık göstermediği söylenebilir.

Tablodaki sonuçlar göz önüne alındığında araştırmanın %95,7'sini kadın, %4,3'ünü erkek katılımcılar yanıtlamıştır. Sonuçlar incelendiğinde medeni durumla ilgili boyutlar arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma, Türk ebeveynlerin Suriyeli öğrencilere bakış açısı ve sığınmacıların göç etmiş oldukları ülkelerde yaşayacakları sorunların belirlenebilmesi amacıyla yapılmıştır. Uluslararası hukuk sistemi içinde çocukların eğitim haklarının korunması gerektiğini savunan pek çok hüküm vardır. Türk hukuk sistemi ile Türkiye'nin de taraf olmuş olduğu uluslararası antlaşmalar gereği yabancı vatandaşlar da dahil Türkiye genelindeki bütün çocuklar, ilköğretim ve orta öğrenim görebilme hakkına sahip olmaktadır.

Bu bölümde, araştırmanın konusu ile ilgili elde edilen analiz sonuçlarını, aynı alanda yapılan diğer çalışmaların sonuçlarıyla ilgili karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmanın analizlerinde bulunan sonuçların, diğer çalışmalara göre farkları ve benzerlikleri analiz edilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen veriler ile benzer çalışmalardan elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda ortaya çıkan veriler şu şekildedir.

➤ Bu çalışmada yaş ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişkinin analizinde; 50 yaş üzerindeki katılımcılar sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olmadığını düşünürken diğer yaş gruplarındaki katılımcılar sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olduğunu düşünmeleri ve sığınmacı çocuklar ile kendi çocuklarının aynı ortamda bulunmasından dolayı birtakım kaygılarının olduğu gözlenmiştir.

Önder'in çalışmasında ise; insanların ülkede bulunan Suriyeli sığınmacı vatandaşlara karşı tutumları 4 yaş grubunda incelenmiştir. Suriyelilere vatandaşlık hakkı verilmemesine yönelik olarak yaş gruplarının tutumlarının Kruskal Wallis testine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Suriyeli sığınmacıların etkilenmesine karşı tutumları ile Suriyeli sığınmacılara mağduriyet atfetme tutumlarının dağılımlarının anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Önder, 2019:3314).

➤ Bu çalışmada çocuk sayısı ile sığınmacı çocuklarla ilgili düşünceler arasındaki ilişki incelendiğinde; ortalama değerler incelendiğinde 1 çocuk sahibi olan katılımcıların sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesine 2 çocuk sahibi olan katılımcılara göre daha az katıldığı gözlemlenmiştir.

Quadır ve Çimen'in yapmış oldukları çalışmada ise; araştırma katılımcılarının çocuk sayıları arttıkça Suriyeli sığınmacılara karşı olumsuz düşünceler besleme ve bu sığınmacıların haklarını da savunma seviyelerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra ailelerde çocuk sayısında bir azalma oldukça, halkın ve devletin uygulamış olduğu politikaların takdir edilme düzeyinde de bir artış olduğu tespit edilmiştir (Quadır ve Çimen, 2018: 339).

➤ Bu çalışmada, aylık gelir düzeyi ile sığınmacı çocuklarla ilgili düşünceler arasındaki ilişkinin analizi sonucuna; ortalama değerler incelendiğinde aylık geliri 2000-2999 TL arasında olan katılımcıların sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesini 3000-3999 TL aylık geliri olan katılımcılara göre daha fazla desteklediği gözlemlenmiştir. Ancak 2000-2999 TL arasında olan katılımcıların sığınmacı çocuklara yardım edilmeli düşüncesini 3000-3999 TL aylık geliri olan katılımcılara göre daha az desteklediği gözlemlenmiştir.

Çalışkan'ın yapmış olduğu çalışmada ise; aylık gelirlere göre, toplam tehdit algısı için gelir düzeyi 0-1603, 1604-3000 ve 3001-5000 TL civarında olanların tehditleri algılama seviyesinin aylık gelirleri 5001-8000 ile 8000 ve üstü olan bireylerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla aylık gelir ve tehdit algısının ters orantılı olduğu ileri sürülmüştür. Diğer bir ifade ile aylık geliri düşük olanların tehdit algılarının yüksek, aylık geliri yüksek olanların ise tehdit algılarının düşük olduğu ifade edilmiştir (Çalışkan, 2019: 648).

➤ Bu çalışmada sığınmacı çocuklar ve eğitim durumu ile ilgili düşünceler arasındaki ilişkinin analizi için; lise düzeyinde eğitim almış olan katılımcılar sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğu düşüncesini ilkökul ve lisans düzeyinde eğitim almış kişilere göre daha fazla desteklemektedir. Ayrıca Lise düzeyinde eğitim almış katılımcılar sığınmacı çocukların sağlık kontrollerinin yetersiz olduğu düşüncesini ilkökul düzeyinde eğitim almış katılımcılara göre daha fazla desteklemektedir.

Çalışkan'ın (2019:648) yapmış olduğu çalışmada ise; eğitim düzeyleri dikkate alındığında, tehdit algıları seviyesi ile sembolik tehdit ve gerçekçi tehdit boyutlarının eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Toplam tehdit algıları için ilkökul

mezunlarına oranla ortaokul, lise, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyi eğitim alanların oranı anlamlı düzeyde yüksek olduğu ileri sürülmüştür (Çalışkan, 2019: 648).

➤ Bu çalışmada cinsiyet ile sığınmacı çocuklarla ilgili düşünceler arasındaki ilişkinin analizi sonucunda, sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler, cinsiyete göre farklılık göstermemiştir.

Quadır ve Çimen'in çalışmalarında ise; örnekleme meydana getiren katılımcılardan kadınların erkeklere oranla Suriyeli sığınmacılar konusunda olumsuz düşüncelere katılmama, Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunan maddelere ve Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm önerileri konusunda gönüllü veya daha da hassas oldukları tespit edilmiştir (Quadır ve Çimen, 2018: 338).

➤ Bu çalışmada medeni durum ile sığınmacı çocuklarla ilgili düşünceler arasındaki ilişkinin analizi sonucunda, sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler, medeni duruma farklılık göstermemiştir.

Çiftçi'nin (2018: 2248) yapmış olduğu çalışmada ise; katılımcıların medeni durumlarına göre algı/tutum faktörlerinden empati kurma arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Scheffe ve Tukey HSD testlerine göre evli ve bekarlar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu ileri sürülmüştür. Ortalama veriler incelendiğinde, evlilerin bekarlara oranla Suriyelilere karşı bir empati kurma hususunda pozitif yaklaşımlar içerisinde oldukları tespit edilmiştir (Çiftçi, 2018: 2248).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada yapılan analizler ile elde edilen sonuçlar;

Türk ebeveynlerin Suriyeli sığınmacı çocuklara yönelik bakış açılarının belirlenmesi için bir alan araştırması yapılmıştır. Güvenlik ve hayati tehlike endişesi nedeniyle ülkelerinden ayrılmak zorunda olan ve korunma isteği kabul edilen bireyler “mülteci” olarak tanımlanmaktadır. Mültecilik, geçmiş dönemlerden günümüz dünyasına kadar sürmüş olan ve daha da sürecektir olan bir kavramdır. Mültecilik sorunu, yalnızca ülkelerini terk etmiş olan bireyler değil aynı zamanda hedef ülkeleri ve o ülkenin vatandaşlarını da büyük oranda etkilemektedir. Bu sorun; terk edilen ülkenin, ülkesini terk etmiş bireylerin, hedef ülkenin ve hedef ülkede yaşayan bireylerin ortak sorunu olmaktadır. Mültecilik, uluslararası arenada güvenliği, barışı ve istikrarı da etkilemektedir. Bundan dolayı bu sorunun çözülebilmesi için pek çok politika geliştirilmesi yararlı olabilecektir.

Bu çalışmada yapılan anketin güvenilirliği için güvenilirlik analizleri yapılmış, ardından da katılımcıların demografik durumlarının belirlenebilmesi için frekans analizlerine yer verilmiştir. Akabinde demografik değişkenler ile araştırmanın gerçek boyutları arasındaki ilişkilerin analizi için anova analizi yapılarak araştırmaya ait hipotezler arasındaki farklılıkların incelenmesi işlemi tamamlanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen veriler şu şekilde sıralanabilir;

Yaş ile sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler arasındaki ilişki incelendiğinde; ülke vatandaşları genel olarak yaş düzeylerinden, tecrübelerinden, duyduklarından yola çıkarak farklı davranışlar sergilemektedirler. Dolayısıyla ebeveynlerin yaş faktörleri de çocuklar üzerinde büyük bir etkiye sahip olmaktadır.

Çocuk sayısı ile sığınmacı çocuklarla ilgili düşünceler arasındaki ilişkiye bakıldığında; vatandaşlar, Türkiye’de mülteci sorunlarının yaşandığı zamanlarda Suriyeli sığınmacıların barınmasına yönelik sorunlara daha çok odaklanmıştır. Ortaya çıkan krizden sonra kamp alanı dışında yaşamakta olan eğitim çağındaki çocuk, eğitim alamamıştır. Dolayısıyla eğitim alamayan bu çocukların gelecekleri büyük bir risk taşımaktadır.

Aylık gelir düzeyi ile sığınmacı çocuklarla ilgili düşünceler arasındaki ilişkide; orta gelire sahip olan ailelerin yaşadığı ortamlarda Suriyeli sığınmacılara karşı ayrımcılıklar

uygulanmaktadır. Asgari ücret ile geçimini sağlayan aileler, Suriyeli sığınmacılara karşı daha olumsuz düşünceler beslemektedirler. Çocuklarını aynı sınıf ortamlarında bulundurmamak istememekte, çocuklarının eğitim düzeylerini düşüreceği ve çocuklarını olumsuz etkileyecekleri düşüncesi ile Suriyeli çocuklarla verilecek olan karma eğitimlere karşı çıkmaktadırlar.

Sığınmacı çocuklar ve eğitim durumu ile ilgili düşünceler arasındaki ilişkiye göre ilk dönemlerde kabulle ve hoşgörü ile karşılanmış olan sığınmacılar gün geçtikçe halk tarafından ekonomik anlamda birer tehdit olarak algılanmıştır. Dolayısıyla toplumun da Suriyeli sığınmacılara karşı algıları ve tutumları değişmeye başlamıştır. Eğitim durumu düşük olan bireyler iş bulma konusunda zorlanmakta ve iş kayıpları yaşamakta, ekonomik zarara uğramaktadır. Bu da eğitim durumu düşük olan bireylerin Suriyeli sığınmacılara bakış açılarını da değiştirmekte, onlara karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla bireyler, çocuklarının Suriyeli sığınmacılarla aynı ortamda bulunmalarını istememektedirler.

Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler ve cinsiyet arasındaki ilişkiye göre Suriyeli sığınmacı ailelerin çocuklarının aşmaları gereken pek çok güçlük bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de kadın erkek fark etmeksizin Türk halkının Suriyeli çocuklara olan tepkileridir. Suriyeli sığınmacı çocukların yaşadığı zorluklar nedeniyle temizlik vb. temel bakımlarını karşılayamamaktadır. Dolayısıyla vatandaşlar bu durumdan rahatsızlık duymaktadır. Ebeveynler; Suriyeli sığınmacı çocukların toplumda negatif etki oluşturduğunu, söz konusu çocuklara yardım edilmesi gerektiğini, sağlık kontrollerinin yetersiz olduğunu düşünmekte ve çocuklarının aynı Suriyeli sığınmacı çocuklarla bir arada eğitim görmesini istememektedir.

Sığınmacı çocuklar ile ilgili düşünceler ve medeni durum arasındaki ilişkiye göre Suriyeli sığınmacılar, istihdam yapısında değişiklik yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durumda evli ve iş arayan çalışanlar açısından zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Kayıt dışı çalışan sığınmacılar; yarı zamanlı, vasıfsız ve kadın Türk çalışanların istihdamlarının azalmasına neden olmaktadır. Evli çalışanlar, çocuklarına ve ailelerine bakmakla yükümlü olduklarından dolayı Suriyeli sığınmacı çocuklara daha negatif yaklaşmakta ve çocukları ile aynı ortamda bulunmalarını istememektedir.

Bu çalışma ile çocukların davranış ve tutumlarının ailelerinde şekillendiği görülmektedir. Çocukların yakın çevresindeki Suriyeli sığınmacı çocuklara hoşgörölü ve arkadaşça yaklaşımları için, bu çocukların ebeveynlerinin de Suriyeli ailelere aynı şekilde yaklaşması gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek adına okullarda Türk ebeveynlere yönelik Suriyeli sığınmacı ailelerin yaşadığı yaşamsal zorluklar hakkında eğitici çalışmalar yapılmalıdır. Ebeveynlerin birbirlerini daha iyi tanımaları açısından ev ziyaretleri ve veli günü gibi çalışmalar yapılmalıdır.

Zorunlu şekilde gerçekleştirilen göç süreçleri; kayıplar, yas, savaş, şiddete tanık olma, göç sırasında ve sonrasında karşılaşılan sorunlar, dil edinme, dışlanma vb. gibi pek çok soruna yol açmaktadır. Tüm bu zor geçen süreçler de korunmaya muhtaç çocukların refah kaybı ve güçsüz olmaları ile sonuçlanmaktadır. Suriyeli sığınmacı çocukların korunmaları ve yüksek düzeyde yararın sağlanabilmesi için aktif şekilde çalışan mesleklerden biri de sosyal hizmettir. Sosyal hizmetin odak noktası, insanların hayatlarında karşılaştıkları sorunları çözerek bu sorunlarla başa çıkabilme kapasitelerini arttırmak, insanların hizmetlerle ve kaynaklarla bağlantılarını kurmak, sosyal refahın artmasını sağlayacak pek çok politikalara da katkı vermektir.

Suriyeli sığınmacı bireylerle yapılan sosyal hizmet alanındaki çalışmalarda genellikle Suriyeli vatandaşların özel şekilde çocukların yaşamış oldukları problemlerle başa çıkma kapasitelerini arttırabilmek, yararlanabilecekleri pek çok hizmete ulaşmalarını sağlayabilmek, farkındalık geliştirerek politika oluşumuna katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Dolayısıyla bu çalışma, Suriyeli sığınmacı çocukların Türkiye şartlarında yaşama koşullarını ortaya koyduğundan dolayı, sosyal hizmete birçok alanda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Çalışma kapsamında alan uygulaması yapılmış ve uygulama sonucunda elde edilen veriler kapsamında bazı öneriler geliştirilmiştir. Geliştirilmiş olan öneriler şu şekilde sıralanabilir;

- Suriyeli sığınmacıların demografik durumları detaylıca incelenmelidir.
- Eğitim, sağlık, sosyal vb. yönden eksikliklerini giderecek önlemler alınmalıdır.

- STK'lar, kamu kurumları ve özel kurumlar arasında iş birliği yapılarak sosyal hayata hazırlanmaları, istihdam edilmeleri, kültürel etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır.

- Suriyeli sığınmacı çocukların Türk halkına sağlıklı olarak uyum sağlamak ve entegre olabilmeleri için eğitim alanındaki sorunlara çözüm bulunmalıdır.

- Suriyeli sığınmacı çocuklara iyi bir eğitim verilmesi ile Suriyeli sığınmacı çocukların Türk toplum yapısına faydalı birer birey olmaları sağlanmalıdır.

- Savaş alanlarından kaçan çocuklar için, göç sırasında yaşamış oldukları travmaları azaltabilmek için güvenli olan geçiş noktalarının oluşturulabilecek politikalar geliştirilmelidir.

- Suriyeli sığınmacı çocukların zihinsel olarak korunmaları ve desteklenmeleri amacıyla farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.

- Suriyeli sığınmacı ailelere ve çocuklara bütün konularda destek sağlayabilecek danışmanlık hizmeti verebilen merkezler kurulmalıdır.

- Yaş unsuru, bireylerin düşüncelerini büyük oranda etkilemektedir. Dolayısıyla yaş unsuru düşünce üzerinde etkili olduğundan dolayı sığınmacı çocuklara karşı tutumların düzeltilmesi adına bireylere eğitimler verilmelidir.

- Çocuk sayısı çok olan aileler, genel olarak iş bulmakta zorlanan bireylerden oluşmaktadır. Ancak iş bulmak için çaba sarf eden Türk vatandaşlarının şikayetleri olsa da Suriyeli vatandaşlara çalışma izni verilmelidir. Böylece kayıtdışı istihdamın önüne geçilebilir, Suriyeli sığınmacı çocukların daha iyi şartlarda yaşamaları sağlanabilir ve daha düşük ücretle çalışan işçi sayısı azaltılabilir.

- Sosyal normların değişiklik göstermesi üzerinde eğitim payı oldukça yüksektir. İnsanın doğal yapısında var olan bencillik algısını törpüleyerek, halkların beraber yaşama zorunluluğu çerçevesinde yerli halk ile kalıcı sığınmacıların birlikte aynı toplumda yaşamayı öğrenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla Suriyeli sığınmacı bireylerin de eğitim haklarından yararlanmaları sağlanmalı, okul çağındaki çocukların okula gitmeleri desteklenmelidir.

- Kadın erkek fark etmeksizin Türk vatandaşlarının Suriyeli sığınmacı çocuklara empati kurarak yaklaşabilmeleri için; Suriyeli sığınmacı çocukların yaşam hikayelerini

anlatan kamu spotları hazırlanarak bu kamu spotları, bireylerin televizyon başında yoğunlukta olduğu saatler içinde yayınlanmalıdır.

- Yapılan eğitim, sosyal, ekonomik, mesleki yardım ve programlarının koordineli ve düzenli olması sağlanmalıdır. Okullarda Türkiyeli ve Suriyeli aile ve öğrencilerinin barışçıl biçimde yaşamasını kolaylaştıran, önyargıların kırılmasını sağlayan program ve etkinlikler planlanmalıdır. Suriyeli sığınmacılara, psiko-sosyal destek, istihdam, temel ihtiyaçların giderilmesi, tercüman ihtiyaçları, eğitime erişimleri, genel hakları ve sunulan hizmetler hakkında tanıtımların yapılması gerekmektedir.

- Suriyeli sığınmacı öğrencilerin eğitimlerine dair problemleri belirleyebilmek ve çözüm önerileri geliştirebilmek amacı ile, okul yönetimlerinin, planlarını hızlı ve istikrarlı şekillerde hayata geçirmeleri gerekmektedir. Okul çağındaki sığınmacı çocukların, Türkiye'deki eğitim-öğretim hizmetlerinden planlı ve etkin şekillerde yararlanabilmeleri için, ülkedeki tüm Suriyeli sığınmacıları kapsayan bir kayıt sistemi oluşturulmalı ve kimlik tanıtma belgeleri verilmelidir. Sığınmacı çocukların okul kayıt işlemleri, adil bir sistemde, okul yönetiminin inisiyatiflerine bırakılmaksızın bölgelerindeki okullara dağıtılmalıdır.

- Türkçe eğitimin daha doğru ve etkin şekillerde gerçekleştirilebilmesi için, yaş grupları göz önünde bulundurularak, ek Türkçe derslerinin konulması sağlanmalıdır. Kültür farklılıkları ile ilgili, okul yöneticileri ve öğretmenlerine, çok kültürlü eğitim seminerleri verilerek, daha iyi eğitim hizmeti vermeleri sağlanmalıdır. Suriyelilere Türkçe eğitimi ve mesleki eğitim verilmeli ve topluma uyumlarının temel şartları olarak kabul edilmelidir. Türkçe konuşmada zorlanan sığınmacı eğitimlerinde, yardımcı olmaları adına okul personeli ve öğretmenlere hazırlanan özel eğitim programlarına yatırım yapılmalıdır.

- Suriyeli sığınmacılara, ülkelerindeki savaşın kötü ve yıpratıcı etkilerini azaltabilmek için, psikolojik destek hizmeti sağlanmalıdır. Özellikle okul çağındaki çocuklar için, okullarda düzenlenecek programlar ile psikolojik destek sağlanmalıdır.

- Suriyeli öğrencilerin dil sorunlarının ortadan kalkması, hızlandırılmış Türkçe dil programlarının devlet okullarıyla hayata geçirilmesine bağlıdır. Öğrenci izleme mekanizmaları sayesinde, okula devamlılığın sağlanması ve okulu bırakanların izlenmesi gerekmektedir.

- Yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar dikkate alındığında aşağıdaki önerilerin yapılması bakış açılarına, sosyal hayata uyum sağlamalarına, eğitimlerinin daha iyi olmasına katkı sağlayabilir. Bu anlamda Türkiye'ye yerleşmiş olan Suriyeli sığınmacılar hakkında aşağıdaki önerilerin sunulması yararlı olabilir.

- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNİCEF) gibi kurumlara başvurularak, bütün Suriyeli sığınmacılara, okullara kayıt yaptıрма usullerinin ne olduğu ve nelerin gerektiği hakkında bilgi verilmelidir. Suriyelilerin geçici koruma kimlik belgesi alma ve kaydolma için başvurmuş oldukları Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Emniyet Müdürlükleri'ne bağlı birimlerde kontrollü bir sistem oluşturulmalıdır.

- Türkiye'ye sığınan sığınmacıların, yerel halk ile uyum içerisinde yaşamalarının ve korunmalarının sosyal sorunlara yol açmaması için önlemler alınmalıdır. Ülkedeki sığınmacı sorununun en aza indirgenebilmesi için ulusal ve uluslararası politikaların geliştirilerek, sığınmacı yükünün diğer ülkelerle paylaşılması için işbirliği sağlanmalıdır.

7. KAYNAKLAR

- AFAD. (2014). Suriye Dosyası. *Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Resmi Dergisi*, (3), 34-36.
- Agcadağ, Ç. İ. (2019). Sınıf Öğretmenleri Gözünden Suriyeli Mülteci Çocuklar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(66), 662-680.
- Akhtar, S. (2018). *Göç ve Kimlik: Kargaşa, Sağaltım ve Dönüşüm*. İstanbul: Sfenks Kitap Yayınları.
- Algül, A., Kaptı, A. ve Demir, O. Ö. (2015). Göç ve Kamu Politikaları: Suriye Krizi Üzerine Bir Analiz. *A Journal of Policy and Strategy*, 1(2), 1-22.
- Altun, U. ve Görel, Ö. (2016). *Sığınmacılar ve Mülteciler Raporu*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları-311, 7-141.
- Aristoteles (2013). *Poetika: Politika*. B. Jowett (İngilizceye Çeviren), İ. K. Özalp (Editör), M. Temelli (İngilizceden Çeviren), 1. Baskı, İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Armstrong, F. (2008). *Inclusive Education*. Richards, G. and Armstrong, F. (Ed.) Key Issues for Teaching Assistants: Working in Diverse and Inclusive Classrooms, New York: Routledge Inc., 7-18.
- Aslan, G. G. ve Güngör, F. (2019). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Sonrası Yaşadığı Sorunlar: İstanbul Örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1602-1632.
- Başbuğ, Ş. (2017). Geçici Koruma Kapsamındaki Yabancıların Karşılaştıkları Çalışma Sorununa İlişkin Bir İnceleme. *İş ve Hayat*, 3(6), 137-154.
- Beltekın, N. (2016). Turkey's Progress Toward Meeting Refugee Education Needs: The Example of Syrian Refugees. *Eurasian Journal of Educational Research*, 6(66), 175-190.
- Berry, J. W. (1997). *Immigration, Acculturation and Adaptation*. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Berry, J. W. and Sam, D. L. (1997). Acculturation and Adaptation. *Handbook of Cross-Cultural Psychology*, 3(2), 291-326.
- Beter, Ö. (2006). *Türkiye'de Sığınmacılara ve Mültecilere Yönelik Sosyal Hizmetler*. Küreselleşen Dünya; Sosyal Hizmetlerin Konumu Hedefleri ve Geleceği Sempozyum Sunum Kitabı, 255-264.
- Betts, A. (2010). Towards a 'Soft Law' Framework for the Protection of Vulnerable Irregular Migrants. *International Journal of Refugee Law*, 22(2), 209-236.
- Bölükbaş, F. (2016). Suriyeli Mültecilerin Dil İhtiyaçlarının Analizi: İstanbul Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 21-31.
- Callinicos, A. (2014). *Equality: Eşitlik*. (Çeviren: Öncel Sencerhan), 1. Baskı, Ankara: BilgeSu.
- Cevizci, A. (2010). *Paradigma Felsefe Sözlüğü*. 7. Baskı, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

- Crawley, H. Castles, S. and Loughna, S. (2003). States of Conflict: Causes and Patterns of Forced Migration to the EU And Policy Response. London: Institute for Public Policy Research, 1-69.
- Çakır, Ö. (2002). Sosyal Dışlanma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(3), 83-104.
- Çalışkan, N. (2016). Suriye’de Kur’an-Tefsir Çalışmaları ve Mülteciler Bağlamında İlmi Mirasın Günümüze Aktarımı Teklifler–Öneriler. *Route Educational and Social Science Journal*, 3(3), 252-265.
- Çalışkan, S. (2019). Ev Sahibi Halkın Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumu: İstanbul; Sultanbeyli- Kadıköy İlçeleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 152(66), 640-650.
- Çiftçi, H. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum, Algı ve Empatik Eğilimlerinin Analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 2232-2256.
- Doğutaş, A. (2016). Tackling With Refugee Children’s Problems in Turkish Schools. *Journal of Education and Training Studies*, 4(8), 1-8.
- Dost, S. (2014). Ulusal ve Uluslararası Mevzuat Çerçevesinde Ülkemizdeki Suriye’li Sığınmacıların Hukuki Durumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), 27-69.
- Dustmann, C. and Fabbri, F. (2003). Language Proficiency and Labour Market Performance of Immigrants in the UK. *The Economic Journal*, 113(489), 695-717.
- Eisenbruch, M. (1988). The Mental Health of Refugee Children and Their Cultural Development. *The International Migration Review*, 22 (2), 282-300.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA). İstanbul: Turkuaz Matbaacılık Yayıncılık.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Betimsel Öğretimsel Sorunlar ve Çözüme Dair Öneriler. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Erdoğan, M. M. (2017). “Kopuş”tan “Uyum”a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2018). *Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi: SB 2017*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ermumcu, S. (2013). Sığınmacıların ve Mültecilerin Sosyal Güvenlik Hakkı, Çalışma İlişkileri Dergisi, 2013, 4(2), 58-76.
- Erol, E., Akyol, A. E., Salman, C., Pınar, E., Gümüştan, İ., Mısırlı, K. Y. ve Mutlu, P. (2017). *Suriyeli Göçmen Emegi: İstanbul Tekstil Sektörü Araştırması*. İstanbul: Birleşik Metal-İş Yayınları.

- Genc, Y., Taylan, H. H. ve Baris, İ. (2015). Roman Çocuklarının Eğitim Süreci ve Akademik Başarılarında Sosyal Dışlanma Algısının Rolü. *International Journal of Social Science*, (33), 79-97.
- Genç, Y. ve Çat, G. (2013). Engellilerin İstihdamı ve Sosyal İçerme İlişkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 363-393.
- Gibson, R. L. ve Mitchell, M. H. (2016). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Editör: S. Doğan, Çeviren: D. Y. Kağnıcı, S. Koydemir ve Ö. Özü Cengiz, Orijinal Çalışma Basım Tarihi, 2011) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gordon, D. (2007). *History and Development of Social Exclusion and Policy*. Multidisciplinary Handbook of Social Exclusion Research, 193-210.
- Gökmen, H. (2020). Suriyeli Göçmen Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyon Sorunu (Bursa Yıldırım İlçesi Örneği), *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Healy, C. (2015). *Targeting Vulnerabilities: The Impact of the Syrian War and Refugee Situation on Trafficking in Persons: a Study of Syria, Turkey*. Lebanon, Jordan and Iraq. ICMPD International Centre for Migration Policy Development.
- Hendow, M. (2019). *Mültecilerin Korunması ve Kalkınma Arasındaki Dengenin Sağlanması. Kalkınma-Zorunlu Göç Ekseni Yaklaşımının Uygulanmasına Yönelik Politika Önerileri*. Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) Viyana, Avusturya: Referanslar, 3-80.
- <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-haziran-2020/><https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>, 25.07.2020.
- İ.H.İ.K., (2012). Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 179–199. http://www.danistay.gov.tr/upload/multecilerin_hukuki_durumuna_dair_sozlesme.pdf (05.06.2020).
- İnan, M. ve Demir, M. (2018). Eğitimde Fırsat Eşitliği ve Kamu Politikaları: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 337-359.
- Jacobsen, K. (2001). *The Forgotten Solution: Local Integration for Refugees in Developing Countries*. UNHCR, 1-42.
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli Mülteci Çocukların Kültürel Uyum Sürecinde Okul Psikolojik Danışmanlarına Düşen Rol ve Sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), 1768-1776.
- Karataş, K. ve Baloğlu, M. (2018). Kültürleşme Stresi Kısılcısındaki Suriyeli Öğrenciler. *Turkish Studies*, 13(27), 971-990.
- Kavak Y. (2007). *Temel Bir İnsan Hakkı Olarak “Eğitim Hakkı”: Uluslararası ve Ulusal Belgeler*. Editörler: Özdemir, S., Bacanlı, H. ve M. Sözer, Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 1. Basım, İstanbul: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1- 393.

- Kaypak, Ş. ve Bimay, M. (2016) Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri: Batman Örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(6), 84-110.
- Kılıç, G. ve Özkor, D. (2019). *Suriyeli Çocukların Eğitimine Dair Model Oluşturma Projesi Suriyeli Çocukların Eğitimi Araştırma Raporu*. Birinci Baskı, İstanbul: Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, 1-65.
- Kirk, J. and Cassity, E. (2007). Minimum Standards for Quality Education for Refugee Youth. *Youth Studies Australia*, 26(1), 50-56.
- Kopala, M., Esquivel, G. and Baptiste, L. (1994). Counseling Approaches for Immigrant Children: Facilitating the Acculturative Process. *The School Counselor*, (41), 352-359.
- Kuzucanlı, G. (2019). Suriyeli Sığınmacıların, Toplumsal Entegrasyon Sürecinde Sosyal Medya Araçlarını Kullanım Alışkanlıkları: Şanlıurfa Örneği, *Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- MDD, (2015). *Türkiye’de Mültecilerin Kabul Koşulları Hak ve Hizmetlere Erişimleri*. Uydu Kentler İzleme ve Raporlama Projesi, İzmir: Mültecilerle Dayanışma Derneği, 6-112.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Rehberlik Hizmetleri Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2014). Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi. T. C. Resmi Gazete. Erişim: 02 Şubat 2017, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf> (02.06.20).
- Mülteciler Derneği, Türkiye’deki Suriyeli Sayısı Ağustos 2020, 20 Ağustos 2020, <https://muleteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>.
- Mültecilerle Dayanışma Derneği (MÜLTECİ-DER), (2010). *5N ve 1 Mülteci Basın Mensupları İçin El Kitabı*, İzmir: MÜLTECİ-DER.
- ORSAM, (2016). *Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler: Uzun Vadeli Entegrasyon İçin Fırsatlar ve Zorluklar*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM), Ankara: Toplantı Değerlendirmesi No: 1, 2-24.
- Önder, M. S. (2019). Yanlış Etiketleme Bağlamında Suriyeli Sığınmacılar. *Turkish Studies Social Sciences*, 14(6), 3303-3320.
- Özdal, B. (2018). *Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri Bağlamında Türkiye*. 1. Baskı, Bursa: Dora Yayıncılık, 1- 368.
- Özger, B. Y. ve Akansel, A. (2019). Okul Öncesi Sınıfındaki Suriyeli Çocuklar ve Aileleri Üzerine Bir Etnografik Durum Çalışması: Bu Sınıfta Biz De Varız!. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 942-966.
- Palladino, J. M. (2008). Identifying a Theoretical Perspective to Meet the Educational Needs of Twice-Migrated Sudanese Refugees. *Journal of Ethnographic & Qualitative Research*, 1(2), 197-204.

- Pehlivan, K. B. ve Acar, Y. B. (2009). Çocuklar ve Eğitimde Dışlanma. *Journal of Society & Social Work*, 20(2), 27-38.
- Pumariega, A. J., Rothe, E. and Pumariega, J. B. (2005). Mental Health of Immigrants and Refugees. *Community Mental Health Journal*, 41(5), 581-597.
- Quadır, S. E. ve Çimen, L. K. (2018). Türk Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Görüşleri (Konya İli Örneği). *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53(2), 327-345.
- Salih, E. ve Ulusoy, O. (2013). *117 Soruda Mülteci Hakları*. Editör: Günel Kurşun, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Ankara, 1-185, [http:// madde 14. org/ images/ d/de/117Soru2013aIHGD.pdf](http://madde14.org/images/d/de/117Soru2013aIHGD.pdf) (02.06.2020).
- Şahin, T. (2009). Sosyal Dışlanma ve Yoksulluk İlişkisi. *Yayınlanmış Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi*, Ankara: T.C Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Şeker, B. D. ve Aslan, Z. (2015). Eğitim Sürecinde Mülteci Çocuklar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86-105.
- T. C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)*. TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, (3), 41-42.
- Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunu ve Çözüm Önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, (86), 127-144.
- Turner, B. (1997). *Eşitlik*. Ankara: Dost Kitabevi.
- UNESCO. (1990). *World Declaration on Education For All And Framework for Action to Meet Basic Learning Needs*. New York: UNUCEF House.
- Valentine, G. ve Holloway, S. L. (2000). Spatiality and the New Social Studies of Childhood. *Sociology*, 34(4), 763-783.
- Vatansever, M. ve Erden, G. (2018). Mülteci Çocuklar ve Ergenler İle Yapılan Psikolojik Görüşme Üzerine Bir Derleme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25(2), 175-186.
- Watkins, K. and Zyck, S. A. (2014). *Living on Hope, Hoping for Education*. The Failed Response to the Syrian Refugee Crisis, London: ODI.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yılmaz, C. (2014). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 Göç*. Ankara: Özel İhtisas Komisyonu Raporu, T. C. Kalkınma Bakanlığı, Yayınları: 2858, 1-62.
- Ziya, O. (2012). Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri, *TBB Dergisi*, (99), 229-240.

EKLER

ANKET

Değerli katılımcı, bu anket “Türkiye Toplumundaki Ebeveynlerin Suriyeli Mülteci Öğrencilere Karşı Bakış Açısı” konulu araştırmaya veri oluşturabilmek adına düzenlenmiştir. Söz konusu araştırma da Türkiye vatandaşı olan öğrencilerin ebeveynlerinin konuyla alakalı tutumunu ölçmek adına yapılmaktadır. Hiçbir özel kişisel bilgi istenmemiş olup, değerlendirme sonuçları araştırma yazısında kullanılacaktır.

M. Hakkı AYDOĞAN

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1 Yaşınız: a) 20-29 b) 30-39 c) 40-49 d) 50 üstü

2 Çocuk sayınız : a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 e) 5 ve üstü

3 Aylık Toplam Aile Geliriniz: a) 1000-1999 b) 2000-2999 c) 3000-3999 d) 4000-4999 e) 5 bin üstü

4 Çocuğunuzun/ çocuklarınızın devam ettiğini sınıflar:

(Birden fazla çocuğu olanlar, her çocuk için ayrı ayrı işaretleme yapmalıdır.)

1. Çocuk (---), 2. Çocuk (---), 3. Çocuk (---), 4. Çocuk (---), 5. Çocuk (---) İÇİN
ALTTAKİ SEÇEKLERE GÖRE İŞARETLEME YAPINIZ

Okul öncesi :

a

İlkokul :

b

1. Sınıf

c

2.sınıf

d

3.sınıf

e

4.sınıf

Ortaokul :

f

5. Sınıf

g

6.sınıf

h

7.sınıf

j

8.sınıf

Lise :

k

9. Sınıf

l

10.sınıf

m

11.sınıf

n

12.sınıf

5 Medeni durumunuz: a) Evli b) Bekâr

6 Cinsiyetiniz:a) Kadın b) Erkek

7 Eğitim durumunuz: a) İlkokul b)Orta Okul c)Lise d)Lisans e)Lisansüstü

	SURİYELİ ÖĞRENCİLERE BAKIŞ AÇISI ANKETİ	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	SOBAA 1. Savaş, doğal afet vb. nedenlerle göç eden insanlara toplum tarafından yardım edilmelidir.	1	2	3	4	5
2	SOBAA 2. Savaş dolayısıyla Suriyeli sığınmacıların ülkemize göç etmesini doğru buluyorum.	1	2	3	4	5
3	SOBAA 3. Suriyeli sığınmacılar toplumsal düzeni bozmaktadır.	1	2	3	4	5
4	SOBAA 4. Suriyeli sığınmacılar göç ettiğinden beri hırsızlık, gasp vb. toplumsal düzeni bozan suçların arttığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
5	SOBAA 5. Suriyeli sığınmacılarla iletişim kurmakta zorlanıyorum.	1	2	3	4	5
6	SOBAA 6. Suriyeli sığınmacılara sosyal yardım konusunda ayrıcalık tanındığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
7	SOBAA 7. Suriyeli sığınmacılar kendileri için oluşturulan kamp bölgelerinde yaşamalıdır.	1	2	3	4	5
8	SOBAA 8. Suriyeli sığınmacılara yaşamlarını devam ettirebilmeleri için yapılan sosyal yardımları doğru buluyorum.	1	2	3	4	5
9	SOBAA 9. İncancım gereği Suriyeli sığınmacılara yardım etmek isterim.	1	2	3	4	5
10	SOBAA 10. Eğitim hakkının bütün çocuklara eşit olarak uygulanması gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
11	SOBAA 11. Çocuğumun eğitim ile ilgili konularda Suriyeli öğrencilere yardımcı olmasını isterim.	1	2	3	4	5
12	SOBAA 12. Suriyeli öğrencilerin okul kurallarına uyduğu takdirde çocuğumla aynı okulda eğitim görmelerini isterim.	1	2	3	4	5
13	SOBAA 13. Suriyeli velilerin çocukları ile yeterli kadar ilgilenmedikleri için, Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının yetersiz olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
14	SOBAA 14. Eğitim hakkı her koşulda, eşit şartlarda uygulanmalıdır.	1	2	3	4	5
15	SOBAA 15. Suriyeli sığınmacı öğrenciler kendileri için oluşturulan eğitim - öğretim kurumlarında eğitim görmelidir.	1	2	3	4	5
16	SOBAA 16. Suriyeli öğrenciler sadece kendileri için oluşturulmuş sınıflarda eğitim almalıdır.	1	2	3	4	5
17	SOBAA 17. Suriyeli sığınmacı öğrenciler devlet okullarındaki öğrencilerle beraber eğitim almalıdır.	1	2	3	4	5
18	SOBAA 18. Suriyeli sığınmacı öğrenciler okul ortamında şiddet eğilimini artırmaktadır.	1	2	3	4	5
19	SOBAA 19. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin eğitimi için yapılan yardımları doğru bulmuyorum.	1	2	3	4	5
20	SOBAA 20. Çocuğumun okulda Suriyeli sığınmacı öğrencilerle arkadaşlık kurmasını doğru bulmuyorum.	1	2	3	4	5

21	SOBAA 21. Çocuğumun okul dışında Suriyeli sığınmacı öğrencilerle arkadaşlık kurmasını isterim.	1	2	3	4	5
22	SOBAA 22. Çocuğumun Suriyeli sığınmacı bir öğrenciyle aynı sırada oturmasını istemem.	1	2	3	4	5
23	SOBAA 23. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin, çocuğumu olumsuz davranışlara (küfür, kavga vb.) alıştıracağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
24	SOBAA 24. Suriyeli sığınmacı öğrenciler sınıfın akademik başarısını düşürmektedir.	1	2	3	4	5
25	SOBAA 25. Gösteri, tiyatro vb. sanatsal faaliyetlerde Suriyeli sığınmacı öğrencilerinde etkinliğe katılmasını doğru buluyorum.	1	2	3	4	5
26	SOBAA 26. Çocuğumun içinde olduğu grup çalışmasında Suriyeli öğrenciler de bulunabilir.	1	2	3	4	5
27	SOBAA 27. Öğretmenlerin ders sırasında Suriyeli sığınmacı öğrencilere daha fazla zaman ayırdıklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
28	SOBAA 28. Sınıfça yapılan etkinliklerde Suriyeli sığınmacı öğrencilerin velileriyle iletişim kurulamadığı için sınıf birliğini bozduklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
29	SOBAA 29. Ahlak ve görgü kuralları bakımından Suriyeli sığınmacı öğrencilerin yetersiz olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
30	SOBAA 30. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin kişisel bakım ve temizlik konularında yetersiz olduklarını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
31	SOBAA 31. Suriyeli sığınmacı öğrencilerin gerekli sağlık kontrollerinin (aşı vb.) gerekli düzeyde yapıldığını düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
32	SOBAA 32. Çocuğuma Suriyeli sığınmacı öğrencilerden hastalık bulaşabileceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
33	SOBAA 33. Suriyeli sığınmacı öğrencilerle birlikte eğitim almaları çocukların merhamet, yardımlaşma, hoşgörü gibi değerlerini olumlu yönde artırmaktadır.	1	2	3	4	5
34	SOBAA 34. İmkanım olsa çocuğumu Suriyeli sığınmacı öğrencilerle aynı okula göndermem.	1	2	3	4	5